Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | 11 январь 1972 йил, сешанба | № 8 (15.179). | Баҳоси 2 тийин.

РЕСПУБЛИКА БЎЙЛАБ

«Совет Ўзбекистони» ва ЎзТАГ мухбирларининг хабарларидан

ДАСТЛАБКИ ЮТУҚ

БУХОРО. КПСС XXIV съезди Директиваларида таъкидланган Навоий цемент комбинати қурилиши ҳар қачонгидан ҳам кучайтириб юборилди. Корхона бунёдкорлари дастлабки ютуқни қўлга киритдилар. Бу ерда янги йилнинг биринчи ҳафтасидаёқ 3 минг метрдан кўпроқ масофага темир йўл излари ётқизилди. Цемент комбинати билан карьер оралиғида бетон йўли қурилиши бошлаб юборилди. Корхонанинг марказий ремонт устахонаси ва арматура цехи учун пойдевор қўйилди.

МИНЕРАЛ ЎҒИТ—ДАЛАГА

«Узсельхозтехника» автотранспорт колонналари минерал ўғит таший бошлади. Кўкламгача колхоз ва совхозлар миллион тонна донадор азот ва фосфор ўғити олади. Бу — бултургига қараганда 200 минг тонна кўп. Эндиликда ҳар иккинчи тонна ўғит хўжаликларга оралиқ базаларни четлаб ўтиб, транзит усулида етказиб берилмоқда. Бу усул ҳам қулай, ҳам фойдалидир.

НЕФТЬ ЧИҚИТЛАРИДАН БЕНЗИН

Узбекистон олимлари яратган катализатор ёрдамида нефтни тўла қайта ишлаш цикли поёнига етказилади.

Бу катализатор нефть чиқитларидан юқори сифатли бензин ва дизель ёқилғиси ишлаб чиқаришга имкон беради. Олинадиган мотор ёқилғисининг музлаш нуқтаси чет эл стандартларидагина 10 градус пастроқдир. Урта Осиё нефтни қайта ишлаш саноати илмий тадқиқот институтининг бу янгилигидан мамлакатда биринчи гидрокрекинг установкаларида фойдаланилади. Уфадаги нефтни қайта ишлаш заводида шу установка монтаж қилина бошланди.

ЕРНИНГ ШЎРИ ЮВИЛМОҚДА

Гулистон районининг колхоз ва совхозлари шўрхок ерлар шўрини Сирдарё областида биринчи бўлиб ювиб бўлдилар. Бу йил 20 минг гектардан зиёд ерда шу муҳим иш бажарилди. Мироблларнинг ишини яхши ташкил этиш муваффақиятга эришишда қўл келди. Уларнинг ҳаммаси яхши пойафзал, кийим-кечак, иссиқ овқат билан таъминланди, иш икки сменада ташкил этилди.

«Коммунизм» колхозида ернинг шўри айниқса яхши ювилди. Бу хўжаликдагилар шўри яхши ювилган майдонларда ҳосилдорлик гектар бошига 6 центнердан ортишини тажрибада синаб кўрганлар.

Сирдарё областида жами 72 минг гектар шўрхок ернинг шўри ювилди.

ТЕХНИКА ТАЙЁР!

Фарғона областининг хўжаликларида саккиз мингдан ортиқ ҳайдов ва чопиқ трактори шай қилиб қўйилди.

Машиналарни баҳорги дала ишларига ихтисослаштирилган корхоналар тайёрламоқда. Уларнинг ҳар бири маълум маркадаги техникани ремонт қилиш билан банд. Марғилон, Олтиариқ, Яккатутда уруғликни тозалайдиган ва пахта терадиган машиналарни, насос установкаларни, экинларни химиявий ишлашда қўлланиладиган аппаратларни ремонт қиладиган, эскирган деталларни қайта тиклайдиган цехлар ташкил қилинган.

Техника айрибошлаш пунктлари тузилди. Устахоналар ремонт қилинган ҳамма машиналарга гарантия талонлари бермоқда.

ОҲАНГАРОН УНИ

Оҳангарон ун комбинати территориясида қурилган беш қаватли тегирмон фойдаланишга топширилганлиги тўғрисида давлат акти имзоланди. Тегирмон бир кеча-кундузда 240 тонна донни қайта ишлаш қувватига эга. Корхона ун сифатини яхшилаш имконини берадиган ҳозирги замон технология ускуналари билан жиҳозланган.

Тегирмонни дон билан тўлдириш бошланди. Яқин кунлар ичида корхона дастлабки маҳсулотни берабошлайди.

Ун комбинатида бултур қудратли элеватор ишга туширилган эди. Ҳозир комбинат территориясида бир кеча-кундузда 350 тонна озиқа ишлаб чиқарадиган омухта ем заводи қурилмоқда.

КОЛЛЕКТИВ МУРАББИЙЛАРИ

Яқинда КПСС Марказий Комитети Череповец металлургия заводи раҳбар ва инженер-техник ходимларининг коллектив аъзоларини ғоявий-сиёсий тарбиялашдаги иштироки тўғрисида қарор қабул қилди.

Қарорда Череповец металлургия заводи партия ташкилоти КПСС XXIV съезди қарорларига амал қилиб, меҳнаткашларни ғоявий-сиёсий тарбиялаш ишларини кучайтирганлиги, бу ишни ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат ва ижтимоий активлигини ошириш, ишлаб чиқариш вазифаларини муваффақиятли бажаришга қаратаётганлиги таъкидланади.

Партия комитети, цех партия ташкилотлари коллектив аъзоларини тарбиялашга раҳбар ва инженер-техник ходимларни кенгроқ жалб этмоқдалар. Уларнинг кўплари КПСС XXIV съезди қарорлари ва ҳужжатларини меҳнаткашларга кун сайин тушунтириб бормоқдалар, партия ва комсомол маорифи системасида пропагандистлик қилмоқдалар, доклад, лекция, сиёсий ахборотлар билан чиқмоқдалар, меҳнаткашлар ўртасида суҳбатлар ўтказмоқдалар. Бунга корхонада кадрларнинг ғоявий-сиёсий ва профессионал тайёргарлигини ошириш бўйича олиб борилаётган тадбирлар имкон бермоқда.

Кўпгина раҳбарлар маъмурий-хўжалик фаолиятини кишилар тарбияси билан моҳирона қўшиб олиб бориб, коллективда ишчан, ижодий вазият вужудга келтириш ҳақида ҳамиша ғамхўрлик қилмоқдалар. Улар малакали, ўзига ва қўл остидаги кишиларга талабчан раҳбарлардир, ҳар бир ишда коллективга таяниб, унинг фикрини инобатга оладилар. Ишчилар билан бафуржа суҳбатлашишга, ишчи ва инженер-техник ходимларнинг оилаларида ва ётоқхоналарда бўлишга имкон ва вақт топадилар.

Техника зиёлиларининг иқтисодий билим, фан ва техника ютуқлари, илғор тажрибани кенг ташвиқ қилишда фаол иштирок этаётганлиги, мутахассислар билан ишчиларнинг ижодий ҳамкорлиги ишлаб чиқаришни энг янги техника билан қуроллантиришда, меҳнат унумдорлигини оширишда, корхона ишининг иқтисодий самараларини яхшилашда қўл келмоқда.

КПСС Марказий Комитети металлургия заводи партия ташкилотининг ишчиларни ғоявий-сиёсий тарбиялаш бўйича олиб бораётган иши ҳали КПСС XXIV съезди талабларига тўла жавоб бермаётганлигини ҳам таъкидлади. Партия комитети ва цех партия ташкилотлари пропаганда ва оммавий-сиёсий тадбирларнинг самарадорлиги учун яна ҳам изчилроқ кураш олиб боришлари керак. Кўпинча бу иш ғоявий-назарий жиҳатдан паст савияда, коллективнинг конкрет вазифалари билан узвий боғланмасдан олиб борилади. Баъзи цехларда ишчилар ижтимоий-сиёсий ва корхонанинг ишлаб чиқариш ҳаётига доир масалалардан тўла хабардор қилинмайди. Коллектив ҳар бир аъзосининг хўжалик, маданий-маиший ва ғоявий-тарбиявий масалаларни муҳокама қилиш ва ҳал этишда иштирокини таъминлашга етарли эътибор қилинаётгани йўқ.

КПСС Марказий Комитети Череповец металлургия заводи партия ташкилотига коллективни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашни янада кучайтирмоқ учун зарур тадбирлар белгилашни топширди. Қарорда меҳнаткашларни тарбиялашда партия ташкилотлари олиб борадиган ишларнинг асосий йўналишлари аниқ-равшан белгилаб берилди. Бу кўрсатмалар ҳамма партия ташкилотлари учун муҳим аҳамиятга эгадир. Область, шаҳар ва район партия комитетлари саноат корхоналари, қурилишлар, колхоз ва совхозларнинг партия ташкилотларига ғоявий тарбиявий ишни янада юксакроқ поғонага кўтаришда, бу ишга раҳбар кадрлар ва мутахассисларнинг актив иштирокини таъминлашда зарур ёрдам кўрсатишлари керак.

Ишчи коллективи социалистик жамиятнинг асосий ҳужайрасидир. Корхонада, колхозда, совхозда ва қурилишда совет кишилари ижодий активлиги кун сайин ўсиб боряпти, уларнинг ғоявий-сиёсий фазилатлари рўёбга чиқмоқда. Шу боисдан ҳам партия ташкилотлари меҳнаткашлар ўртасида олиб борилаётган тарбиявий ишни ҳамиша йўналтириб туришлари, оммавий-сиёсий тадбирларнинг юксак ғоявий савияда ўтиши ва яхши самара беришига эришишлари лозим. Бунда асосий диққат эътиборни меҳнаткашларда марксча-ленинча дунёқарашни шакллантиришга, меҳнатга ва жамоат мулкига коммунистик муносабатда бўлиш ҳиссини тарбиялашга, ишлаб чиқариш планлари ва социалистик мажбуриятларнинг тўла бажарилишига қаратиш лозим.

Республикамиздаги кўпгина саноат корхоналарининг партия комитетлари меҳнаткашларнинг ғоявий-сиёсий тарбиясига катта аҳамият бермоқдалар. Ишчи коллективларини коммунистик руҳда тарбиялашда, уларни беш йиллик планларини муддатидан илгари бажаришга сафарбар этишда катта ютуқларга эришаётган корхоналар кўп. Тошкентдаги электрон техника заводи ва 1-пойафзал фабрикаси, Андижон машинасозлик заводи, Фарғона нефтни қайта ишлаш заводи, Чирчиқдаги қийин эрийдиган ва иссиққа чидамли металлар комбинати сингари корхоналар шулар жумласидандир. Навоий химия комбинати ва Фарғона нефтни қайта ишлаш заводларида коллективларни ижтимоий жиҳатдан ривожлантириш планлари тузилиб, амалга оширилаётганлиги диққатга сазовордир. Бу планларни тузиш ва рўёбга чиқаришда корхоналарнинг партия комитетлари, раҳбар ходимлар, мутахассислар бош-қош бўлмоқдалар.

Лекин меҳнаткашларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашга раҳбар ходимлар ва инженер-техник кадрларни зарур даражада жалб этмаётган партия ташкилотлари ҳам бор. Тошкент трикотаж фирмаси ва «Союзхлопкомаш» заводи бошланғич партия ташкилотлари ҳақида шу фикрни айтишга тўғри келади.

Узбекистон меҳнаткашлари беш йилликнинг иккинчи йилини катта ният, улуғ режалар билан қутлуғ бошладилар. Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил топганлигининг эллик йиллиги нишонланадиган табаррук 1972 йилда республикамиз экономикаси ва маданиятини янада юксалтириш бобида катта, мураккаб масалаларни ҳал этишимиз керак. Бу вазифаларнинг шараф билан адо этилиши партия ташкилотларининг меҳнаткашларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашга нечоғли катта эътибор бераётганлигига, бу ишга раҳбар ходимлар ва мутахассисларни нақадар омилкорлик билан жалб этаётганлигига ҳам боғлиқдир. Партия ташкилотлари ҳар бир ишчи коллективида унумли ишлаш, ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва резервларни ишга солиш учун қулай шарт-шароитлар яратиб беришга даъват этилгандирлар.

Янгийўл районидаги Назарали Ниёзов номли колхозда техника ремонти қишки агротехника тадбирлари билан қўшиб олиб бориляпти. Ремонтчилар суръатни тезлатиб, агрегатларни 15 январгача тахт қилиб қўйиш учун курашмоқдалар. Суратда: илғор ремонтчи А. Керсаданов сеялкани созлаяпти.

Қ. Розиқов фотоси, (ЎзТАГ).

ВАРШАВА ШАРТНОМАСИДА ҚАТНАШУВЧИ ДАВЛАТЛАР СИЁСИЙ МАСЛАҲАТ КОМИТЕТИНИ ЧАҚИРИШГА ДОИР

Ўзаро келишувга мувофиқ, Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар сиёсий маслаҳат комитетининг навбатдаги кенгаши 1972 йил январь ойининг иккинчи ярмида Прагада ўтказилади. (ТАСС).

ВИЗИТ ВА УЧРАШУВЛАР

Хавфсизлик масалалари юзасидан Европа мамлакатлари жамоатчилиги вакилларининг маслаҳат учрашувида қатнашиш учун совет жамоатчилиги делегацияси 10 январда Москвадан Брюсселга жўнаб кетди. СССР парламент группасининг раиси, Европа хавфсизлиги совет комитетининг раиси А. П. Шитиков делегацияга бошчилик қилади. (ТАСС).

ХРОНИКА

СССР Министрлар Совети ТАССни иттифоқ-республика аҳамиятига эга бўлган ахборот органига — СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Совет Иттифоқи телеграф агентлигига (ТАСС) айлантириш тўғрисида қарор қабул қилди ва ТАСС ўз мавқеи бўйича СССР Министрлар Советининг Давлат комитетлари ҳуқуқларидан, иттифоқ-республика ахборот агентликлари эса, иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари давлат комитетларининг ҳуқуқларидан фойдаланади деб белгилади.

СЪЕЗД, БЕШ ЙИЛЛИК ВА ДЕҲҚОН

УШАЛГАН ОРЗУЛАР

„СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ" АНКЕТАСИГА ЖАВОБ БЕРАДИ

Раҳматулла ШОДМОНОВ, Оқолтин районидаги 18-«Фарғона» совхози 6-бўлимининг бошқарувчиси.

✦ ✦

Сиз Мирзачўлга қандай орзулар билан келдингиз, бу орзуларингиз қандай ушаляпти?

— Мен Мирзачўлга партия чақириғи, виждон амри билан келганман. Мақсадим барча чўлқуварлар сингари доҳиймиз В. И. Ленин орзуларини рўёбга чиқаришга, асрий чўлни поёнсиз пахтазорга, боғ-роғларга айлантиришга ҳисса қўшишдир. Бу билан коммунистлик бурчимни ўтаган бўламан. Келган кунимдан бошлаб пахтачилик билан шуғулланяпман. Ҳозир 800 гектар майдонда деҳқончилик қилинаётган бўлим раҳбариман. Мирзачўлга келишда чўлни обод этиш, улкан «оқ олтин» хирмони кўтариш, уй-жойлик бўлиб, фаровон ҳаёт кечиришни орзу қилган эдим. Партия ташкилотлари раҳбарлигида, ҳалол меҳнат билан ҳамма орзуларим ушаляпти. Мирзачўлга яхши ният билан келган кишиларнинг ҳаммаси мақсадига эришади, катта бахт эгаси бўлади.

Сўзингизнинг исботи учун қандай мисоллар келтирасиз, рақамларни тилга олиб ўтсангиз яхши бўлур эди.

— Бу саволга 1971 хўжалик йилининг якуни билан жавоб бериш мумкин. Юқорида айтилганидек 800 гектар майдонда ғўза ўстирдик. Шартномага мувофиқ гектаридан 17 центнердан пахта хирмони кўтаришимиз керак эди. Амалда ҳосилдорликни 25 центнерга етказдик. Жами 2100 тонна, ёки пландагидан 700 тонна кўп пахта тайёрладик. Ҳар бир ишловчи ҳисобига ўртача 23 тоннадан «оқ олтин» етиштирдик. Чигит экишдан тортиб ҳосилни йиғиб-териб олишгача бўлган ишлар машиналар гарданига ортилгани учун фурсатдан ютдик, планни 10 иш кунида бажардик. Шуниси қувончлики, 2100 тонна пахтанинг 2000 тоннасини машиналар терди, атиги 100 тоннаси қўлда терилди.

Иқтисодий кўрсаткичлар ҳақида батафсилроқ тўхталсангиз, соф фойда, ишчиларнинг қўшимча иш ҳақи қандай бўлгани ҳақида сўзлаб берсангиз?

— Биз бир центнер пахта таннархини 35 сўмга туширишни кўзда тутган эдик. Машина терими яхши уюштирилгани, умуман дала ишларида техника ғолиблик ролини ўйнагани учун қўл кучи деярли ишлатилмади, сарф-харажат оз бўлди. Натижада бир центнер пахтанинг таннархи 17 сўмга тушди. Бу 1970 йилдагидан 12 сўм кам демакдир. Айни кезда ҳосилдорлик гектар бошига салкам 5 центнер кўтарилди.

Чўлқуварлар давлат манфаатини ҳамма нарсадан устун қўяди. Шу билан бирга шахсий манфаатдорлик принципига қаттиқ амал қилинади. Тежамкорлик катта иқтисодий фойда келтиришини яхши билишади. Сўзимнинг исботи учун мисоллар келтираман. Юқорида тилга олинган 2 минг тонна пахта қўлда терилганда 25 минг сўм атрофида пул сарфланар эди. Шунча пахта машиналарда терилиши туфайли атиги 8 минг сўм пул сарфланиб, 17 минг сўмча маблағ тежаб қолинди. Машиналарда терилган пахта юқори сортларга қабул қилинди. Шунинг ўзидангина кўзда тутилгандан тенгма-тенг қўшимча даромад оламиз. Бўлимимиз она-Ватанга етказиб берган пахтаси учун давлатдан бир миллион 18 минг сўм пул олади. Юқори сорт бўлишини таъминлаганимиз учун ялпи даромад 250 минг сўмга кўпайди. Мирзачўл шундай жойки ҳалол меҳнат қилиб пахта ва бошқа хил қишлоқ хўжалик экинларидан юқори ҳосил етиштиринг-у мўмай даромад олиб бола-чақаларингиз, қариндош-уруғларингиз билан пирибадавлат ҳаёт кечиринг. Меҳнат — меҳнатнинг таги роҳат деганлари шу.

Энди пахтакорларнинг иш ҳақини кўздан кечирайлик. Бизда гарантияланган тартибда иш ҳақи тўланади. Йил охирига борганда ҳисоб-китоб қилиниб етиштирилган ҳосил миқдори, сортга қараб қўшимча ҳақ берилади. Бу ишчиларнинг шахсий манфаатдорлигига айнан мос келади. Бўлимимиз ялпи пахта тоннасини кўпайтирди. Бу ҳосилдорликни ошириш эвазига бўлди. Лекин юқори ҳосил етиштириш учун ишлаб чиқариш планида кўзда тутилганидан ортиқ маблағ, ишчи кучи, техника воситаси, ёрдамчи материаллар сарфлаганимиз йўқ. Аксинча, уларни иқтисод қилдик. Натижа чакки бўлмади. Йил охирига келиб бўлимимиз бўйича 250 минг сўм қўшимча даромад олишга муваффақ бўлдик. Умуман олганда ишчиларнинг бир ойлик иш ҳақи ўртача 350-400 сўм бўлди.

Шу ўринда совхознинг 1971 йилги иш якунлари ҳақида қисқача сўзлаб ўтишингизни илтимос қилардик.

Совхозимиз давлатга планддан ташқари 5240 тонна пахта сотиб, умумий кўрсаткични 15 минг тоннага етказди. Бу билан келажакда пахтачиликни янада ривожлантириш имконияти яратилди. Энди совхозимиз коллективи 20 минг тонналик «оқ олтин» хирмонини кўзлаб иш олиб бораётир. Бу мақсадимизга ҳам эришамиз, албатта.

Мўл ҳосил катта даромад келтиряпти. 1971 йилда 9 ярим миллион 300 минг сўм даромад қилинди. Ҳар йили даромадимиз ўсиб боряпти. Совхозимизда пахта-беда алмашлаб экиш кенг жорий қилиняпти. Натижада бедачилик ҳам катта иқтисодий фойда келтиряпти. Ўтган йили фақат бедачиликдан бир миллион сўм, боғдорчиликдан эса 216 минг сўм даромад қилдик. Совхозимиз давлатга 5 миллион сўм фойда келтирди.

Давлатимиз чўлқуварларга қандай шароитлар яратиб бераётганини қисқача айтиб ўтсангиз деган илтимосимиз бор.

— Мен ҳамма шароитларни санаб ўтирмайман. Фақат айримларини тилга оламан. Мирзачўлнинг қўриқ совхозларига кўчиб келган кишилар кўп хонали данғиллама уйлар билан таъминланади. Масалан, бизнинг совхозимизга келган кишилар ўша куннинг ўзидаёқ шинам уйларда ҳаёт кечира бошлайди. Ҳамма жой электрлаштирилган, радиолаштирилган. Кўчалар, хиёбонлар асфальтланган. Саноат, озиқ-овқат магазинлари, умум овқатланиш корхоналари, новвойхолар ишлаб турибди. Водопровод бор. Мактаблар етарли. Кино-театр, маданий-оқартув, маданий-маиший, медицина муассасалари узлуксиз ишлаб турибди. Ҳеч нарсадан камчилик тортмайди.

Яна бир мисол келтираман. Чўлқуварларимиз ҳалол меҳнат қилиб қишлоқ хўжалик экинлари, хусусан пахтадан юқори ҳосил етиштирмоқдалар. Натижада катта даромад олиб, маданий ҳаёт кечирмоқдалар, қиз чиқариб, ўғил уйлантириб орзуларини ушатмоқдалар. Қўша-қўша гиламлар, холодильниклар, телевизорлар, уй жиҳозлари харид қилмоқдалар. Кўплар эса енгил машиналар, аравачали мотоцикллар сотиб олмоқдалар. Масалан, 1971 йил ҳисобига совхозимизга илғор пахтакорларни мукофотлаш учун 7 та «Волга» ва «Москвич» енгил машинаси берилди. Ҳозирдаёқ ишчи хонадонларининг кўпчилик қисми ўзининг шахсий транспортига эга бўлди.

Янги йилдаги режаларингиз нималардан иборат? Шулар ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Бўлимимиз бўйича гектаридан олинадиган пахта ҳосилини камида 30 центнерга етказамиз деган умиддамиз. Ҳозир пахта майдонларини ўғитлаб, шудгорлаб қўйдик. Тракторлар, терим машиналари ва бошқа агрегатлар хўжалигимизнинг марказий устахонасида ремонт қилиняпти. Республикамизга донг таратган ака-ука Шодиевлар бизнинг совхозимиздан етишиб чиқди. Улар бу йил кам деганда 1500 тонна пахтани машиналарда териб бериш мажбуриятини олди. Ҳозир ҳамма жойда кадрларни Шоймардон Қудратов ва Шодиевлар ташаббуси асосида техникани бошқаришга ўргатяпмиз. Ўтган хўжалик йилининг якунларини кўриб чиқиб, ҳосилдорликни ошириш, 100 процент «оқ олтин»ни машиналарда териб олиш, маҳсулот таннархини камайтириш, рентабелликни ошириш тадбирларини белгилаяпмиз. 1972 йилда ўтган йилги муваффақиятларни бир ярим-икки баравар кўпайтириш учун бутун куч-ғайратимизни сарф этамиз.

Келинг дўстлар Мирзачўлга, улкан «оқ олтин» кони, боғ-роғлар яратамиз, чўлни маъмурчилик ўлкасига айлантирамиз. Бу КПСС XXIV съезди қарорларига амалий иш билан берган жавобимиз бўлади.

ОСИЁ ВА АФРИКА ХАЛҚЛАРИ БИРДАМЛИГИ ТАШКИЛОТИ V КОНФЕРЕНЦИЯСИНИНГ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

ҚОҲИРА.

Азиз дўстлар!

Осиё ва Африка халқлари бирдамлиги ташкилоти V конференциясининг қатнашчиларини қизғин табриклайман.

Осиё ва Африка халқларининг эркинлиги ва мустақиллиги учун, уларнинг жанговар иттифоқини мустаҳкамлаш ҳамда социалистик мамлакатларнинг халқлари билан ва бутун дунёнинг тараққийпарвар кучлари билан ҳар томонлама ҳамкорлик қилиш учун курашаётган Африка-Осиё бирдамлиги ҳаракати халқларнинг империализмга қарши жаҳон фронтини мустаҳкамлашга актив ҳисса қўшмоғи лозим.

Илгари эзилиб келган халқларнинг миллий ва социал озодликка эришиш йўлидаги тўхтатиб бўлмайдиган жараёнига тўсқинлик қилишга бутун кучлари билан уринаётган империалистлар империализмга қарши кучлар бирлигини парчалаб ташлашга ва заифлантиришга умид боғламоқдалар. Халқларнинг туб манфаатлари Африка-Осиё бирдамлиги ҳаракатининг барча қатнашчиларидан юксак даражада жипслик, ҳушёрликни мустаҳкамлашни ҳамда империализмнинг ва янги мустамлакачиликнинг агрессив кирдикорларига қарши кескин кураш олиб боришни талаб этади.

Совет Иттифоқи КПСС XXIV съездининг қарорларини, съезд маъқуллаган кенг ташқи сиёсат программасини оғишмай амалга оширмоқда. Империализмга қаттиқ зарба бериш ҳамда революцион, озодлик ҳаракатини қўллаб-қувватлаш тинчлик, мустақилликни, халқлар дўстлиги ва хавфсизлигини мустаҳкамлаш сиёсати билан ҳамиша бирга қўшиб олиб бориш кераклиги шу программада уқтириб ўтилган. Улуғ Ленин васиятларига содиқ бўлиб келаётган совет халқи Ҳинди-Хитой ватанпарварлари билан, Африкадаги сўнгги мустамлакачилик ва ирқчилик режимларига қарши курашувчилар билан, барча миллий озодлик ҳаракатлари билан ҳар доим актив равишда қардошларча бирдам бўлиб келмоқда. Совет халқи Исроил агрессорларига ва уларнинг океан нариёғидаги ҳомийларига қарши одилона кураш олиб бораётган араб халқларини қўллаб-қувватлаб келди ва бундан буён ҳам кескин равишда қўллаб-қувватлайди.

Совет Иттифоқи бундан буён ҳам империалистларнинг агрессив сиёсатига кескин зарба бераверади, тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш учун, халқларнинг эркинлиги, мустақиллиги ва хавфсизлиги учун ҳормай-толмай курашаверади, ёш мустақил давлатларнинг халқлари билан дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлаб ривожлантираверади, социал, иқтисодий ва маданий ривожланиш соҳасида улар олдида турган проблемаларни муваффақиятли ҳал этишга ҳар томонлама кўмаклашаверади.

Ҳозирги кунда Осиё ва Африка халқларининг, социалистик мамлакатлар халқларининг ва бутун дунёдаги демократик кучларнинг ҳаракат бирлиги, жанговар бирдамлиги империализмга қарши муваффақиятли кураш олиб боришнинг асосий шарти бўлиб турибди, миллий ва социал озодлик ишининг ишончли гарови бўлиб турибди. Сизларнинг конференциянгиз мана шу тарихий вазифалар юксаклигида ўтишига ва мана шу олий мақсадларнинг қўлга киритилишига актив кўмак беришига қатъий ишонч билдираман.

Социалистик мамлакатларнинг, миллий озодлик ва халқаро ишчилар ҳаракатининг — ҳозирги замондаги барча антиимпериалистик кучларнинг қардошларча бирдамлиги ва бирлиги мустаҳкамланаверсин!

Л. БРЕЖНЕВ,
Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари.

КПСС XXIV съезди қарорларини амалга оширамиз

МЕХАНИЗАЦИЯ — БОШ ЙЎЛИМИЗ

Т. ЗИНИН,
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қишлоқ хўжалик бўлимининг мудири

Ўзбекистон қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари КПСС XXIV съезди қарорларини бажара бориб, сув танқислигига қарамай тўққизинчи беш йилликнинг биринчи йилида Ватанга 4 миллион 510 минг тонна — пландагидан 560 минг тонна кўп пахта етказиб бердилар. Ҳамма областлар ва Қорақалпоғистон АССР пахта тайёрлаш планларини ошириб бажардилар. Ингичка толали пахта тайёрлаш плани ошириб адо этилди. Биринчи марта 203 минг тонна — топшириққа нисбатан 138 процент шундай нав пахта тайёрланди.

Ўзбекистон партия ташкилотининг техника тараққиётини тезлатиш, комплекс механизацияни жорий этиш соҳасида тутган қатъий йўли пахта етиштиришни кўпайтиришда муҳим омил бўлди. Ўтган беш йилликда республика қишлоқ хўжалигига турли маркада 90 мингтадан ортиқ трактор 19 мингтадан зиёд пахта териш машинаси ва кўплаб бошқа хил қишлоқ хўжалик техникаси етказиб берилди. Колхоз ва совхозларнинг электр қуввати билан таъминланиши 1965 йилдагига нисбатан 45 процент кўпайди. Оғир меҳнат талаб қиладиган ишларни электрлаштириш 1,4 марта ўсди. Пахтачиликдаги асосий ишлар техника зиммасига ортилди.

Йиғим-теримни механизациялашда айниқса сезиларли иш қилинди. 1971 йилда пахта теримида 30 мингга яқин машина қатнашиб, 1 миллион 840 минг тонна пахта терди. Бу 1965 йилдагига нисбатан икки баравар кўп. Машиналарда терилган пахта ялпи ҳосилнинг 40 процентини ташкил этди.

Мирзачўлнинг қўриқ совхозлари бункерлардан ялпи ҳосилнинг 85 процентга яқинини тўкдилар. Республиканинг айрим районлари ва кўпчилик колхозлари ва совхозлари 80-85 процент ҳосилни машиналарда териб олдилар. Бир қатор хўжаликларда эса фақат машиналарда терим ўтказилди.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, республика механизаторларининг карвонбошиси Шоймардон Қудратов ўтган йили тўрт қаторли «Ўзбекистон» машинасида 810 тонна пахта териб қаҳрамонлик намунасини кўрсатди. Шунча пахтани қўлда териш учун 300 дан кўпроқ теримчи ишлаши зарур бўлур эди. Сурхондарё областидаги «Комсомолобод» совхозидан Отамурод Худойназаров 650 тонна, Марҳамат районидаги Ильич номли колхоздан Ҳафиз Полвонов 550 тонна, Нарпай районидаги Калинин номли колхоздан Башир Шовқиев 520 тонна, Ильич районидаги «Правда» совхозидан Фармон Раҳмонқулов 420 тонна, Шеробод районидаги Ленин номли совхоздан Робия Муҳаммадиева 420 тонна пахта терди. Республикамизда юзлаб механизаторлар 200-300 тоннадан пахта термоқда. Дефолиация яхши ўтказилиши, пахта териш, кўрак узиш машиналари, тўкилган пахтани териб оладиган агрегатлар ва бошқа техника воситалари кенг кўламда қўлланилиши туфайли пахта тайёрлаш плани мисли кўрилмаган қисқа муддатда бажарилди. Терим машиналари оммавий тарзда ишга туширилган кунларда республикамизда ҳар куни йиллик планга нисбатан 3-4 процентдан, кўпчилик хўжаликлар ва айрим районларда 6-8 процент ва ундан кўпроқ пахта тайёрлашга эришилди. Бу терим муддатини кескин қисқартириш, пахта планини ўтган йиллардаги каби декабрь ойида эмас, балки, октябрь ойидаёқ бажариш имкониятини берди. Қўлланилган поток системаси пахтани пайкалдан тўппа-тўғри тайёрлов пунктларига етказиб бериш, сортнинг юқори бўлишини таъминлаш имкониятини берди.

Бироқ тўққизинчи беш йилликда пахта етиштириш юзасидан белгиланган катта вазифалар пахтачиликни янада кенг ҳажмда механизациялашни тақозо этади. Шу мақсадда колхозлар ва совхозларни зўр қувватли тракторлар, кенг қаторли, юқори унумли машиналар билан таъминлаш кўзда тутилмоқда. Беш йилликда республика қишлоқ хўжалигига 90 мингта трактор, 33 мингта пахта териш машинаси, 24 мингта юк автомобили, 82 мингта трактор прицепи ва кўплаб бошқа қишлоқ хўжалик техникаси етказиб берилади. Айни кезда биз мавжуд резервлар ва имкониятлардан тўла фойдаланишимиз, илғор хўжаликларнинг тажрибасини кенг оммалаштиришимиз лозим.

Республикамизда пахта териш машиналари ва бошқа техника воситаларини тадбиркорлик билан қўллаб, шунингдек, меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланиб ҳар гектар ерга сарфланаётган меҳнат харажатини 250-300 киши-соатга, яъни бошқа ўртача кўрсаткичларга нисбатан уч баравар камайтираётган колхозлар ва совхозлар оз эмас. «Малик», «Ўзбекистон ССР 5 йиллиги», «Гулбоғ», Мирзачўл қўриқ совхозларининг кўпчилиги ва бошқа анчагина хўжаликлар 1 центнер пахта етиштиришга 2-3 киши-куни сарфламоқдалар, ҳар бир ходим ҳисобига йилига 15-20 тоннадан пахта етиштирмоқдалар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVII пленуми илғорлар тажрибасини кенг оммалаштиришга умумдавлат, умумпартиявий вазифа деб қараш зарурлигини таъкидлади. Шунга қарамай, илғор тажрибаларни пропаганда қилиш кўпчилик районлар ва хўжаликларда суст олиб борилмяпти.

Кўпчилик колхозлар ва совхозларда механизатор кадрлар тайёрлаш ва уларни сақлаб қолиш, малакасини ошириш ҳақида етарли ғамхўрлик қилинмаяпти. Техникадан қониқарсиз фойдаланиляпти, ишларни механизациялашнинг прогрессив технологияси, меҳнатни илмий асосда ташкил этиш суст жорий этиляпти. Машиналар бажариши мумкин бўлган ишлар қўлда бажарилиб, ортиқча харажатга йўл қўйиляпти. меҳнатга ҳақ тўлаш қоидаси айрим жойларда бузиляпти. Бу хўжаликларда меҳнат унумдорлиги илғор колхозлар ва совхозлардагига нисбатан 2-3 марта паст, маҳсулот таннархи эса анча юқоридир.

1971 йилда машиналар қувватидан етарли фойдаланилмаганлиги туфайли Ленинград районида ялпи ҳосилнинг 22 проценти. Чироқчида ва Ғиждувонда 20 проценти, Янгиқўрғонда 17 проценти, Ғузор районида 13 проценти «зангори кема»ларда терилди, холос. Бундай ҳол республиканинг кўпчилик колхозларида учрайди. Бунинг оқибатида пахтачиликда меҳнат унумдорлиги секин ўсяпти.

Пахтачиликда техника тараққиётини жорий этиш, илғор хўжаликларнинг тажрибасини оммалаштиришда республика Қишлоқ хўжалик министрлиги, Совхозлар министрлиги, «Узсельхозтехника» республика бирлашмаси ва уларнинг жойлардаги органлари хўжаликларга етарли ёрдам бермаяпти.

Пахтачилик учун машиналар системасини такомиллаштириш кафолатини олган илмий-тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ташкилотлари ишида жиддий камчиликлар бор. Натижада майда ирригация-мелиорация тармоқларини тозалаш, чигит суви бериш, бегона ўтга қарши кураш ва бошқа бир қатор ишларда ҳамон кўплаб қўл кучи ишлатилмоқда. Пахтачилик учун машиналар яратувчи ГСКБ ва ирригация ишлари учун машиналар яратувчи ГСКБ яратилаётган машиналарнинг конструкциясини яхшилаш устида қониқарли иш олиб бормаяпти. «Главхлопкомаш» пахтачилик учун янги машиналар ишлаб чиқаришни тезлаштириш, уларнинг сифатини яхшилаш борасида конструкторлик ташкилотлари ва заводларга етарли даражада талабчанлик кўрсатмаяпти.

Пахта тозалаш бўйича ГСКБ ва ЦНИИХПром тайёрлов пунктларининг пахтани қабул қилиб олиш ва ошириш машина-ускуналарининг техникавий савиясини ошириш соҳасида етарли иш олиб бормаяпти. Натижада пахтани қабул қилиб олиш, бўшатиш, бунтларга уюшга кўп меҳнат ва вақт сарфланяпти.

Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш саноати министрлиги колхозлар ва совхозларни уяларга белгиланган миқдорда экиладиган юқори сифатли туксизлантирилган чигит билан таъминлаш масаласини тезкорлик билан ҳал қилмаяпти.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети «Пахтачиликда техника тараққиётини янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилдилар. Бу қарорда юқорида кўрсатилган камчиликларни таъкидлаш билан бирга, кўпгина маҳаллий партия ва совет органлари пахтачиликда меҳнат унумдорлигини оширишга етарли эътибор бермаётирлар, техника тараққиётини жорий этишда қаттиққўллик кўрсатмаётирлар, пахта етиштиришни кўпайтиришда, маҳсулот бирлигига сарфланаётган сарф-харажатни камайтиришда механизациянинг улкан ролига етарли баҳо бермай консерваторлик қилаётган хўжаликлар ва ташкилотларнинг раҳбарларига кескин зарба бермаётирлар деб ҳисобладилар.

Партия, совет ва хўжалик органларининг муҳим вазифаси техника тараққиётини ҳар томонлама тезлаштириш йўли билан пахта етиштириш ва меҳнат унумдорлигини ошириш беш йиллик топшириғини сўзсиз бажаришдан иборатдир. Шунга эришиш керакки, 1975 йилга бориб республикамиз меҳнаткашлари 5 миллион тонна пахта етиштириш ҳақидаги мажбуриятини бажаришга муваффақ бўлсин, беш йиллик мобайнида пахта етиштиришни кўпайтиришга меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобидан эришилсин.

Ҳозирги беш йилликда пахтачиликда техника прогресси қуйидаги йўналишда бориши лозим: ҳамма жойда гербицидлар кенг қўлланилсин. Бу бир йиллик ва кўп йиллик бегона ўтларни тугатишда ҳал қилувчи роль ўйнайди. Кенг қаторлаб чигит экишга қатъиян кўчиш ва теримда қўл кучи ишлатмасдан ҳамма ҳосилни механизация воситасида териб олиш, шунингдек, ерни икки ярусли қилиб ҳайдаш, туксизлантирилган чигитни уяларга аниқ экиш, чеканкани механизациялаш, тор қаторли майдонларда икки томонлама ғўза парвариши ўтказилиши керак.

1972 йилда кенг қаторлаб чигит экиладиган майдонларни 390 минг гектарга, 1975 йилда эса кам деганда 820 минг гектарга етказиш кўзда тутилмоқда. Ерни икки ярусли қилиб ҳайдаш 272 минг гектардан 883 минг гектарга, туксизлантирилган чигит экиш 170 минг гектардан 510 минг гектарга етказилиши керак. 1972 йилда 650 минг гектар майдонда гербицидлар қўлланилиб, 1975 йилда 1 миллион 470 минг гектарга етказилиши лозим. Қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши машиналарда дори сепиш 1972 йилда 600 минг гектар майдонда ўтказилса, 1975 йилда 1 миллион 80 минг гектарда ўтказилади. Бу йил республиканинг ҳамма областларида 277 минг гектар майдондаги ғўзалар машиналарда чеканка қилинади. 1975 йилга бориб бу рақам деярли икки баравар кўпайтирилади.

Ҳамма областларда ва Қорақалпоғистон АССРда машина терими ҳажми кўпайтирилади. 1972 йилда машиналарда энг камида 1 миллион 900 минг тонна пахтани териб олиш кўзда тутилмоқда, 1975 йилга бориб машиналарда 3 миллион тоннагача пахта терилади. Бу йил ҳамма турдаги агрегатлардан самарали фойдаланиш йўли билан 530 минг гектар майдондаги ҳосил қўл кучи ишлатилмасдан машиналарда йиғиб-териб олинади. 1975 йилга бориб бу рақам 920 минг гектарни ташкил этади.

Прогрессив усулларнинг бундай ҳажмда қўлланилиши республика бўйича 1972 йилда бир центнер пахта етиштиришга кетадиган харажатларни 1970 йилдагига нисбатан 31 киши-соатга ёки 11 процент камайтиради. 1975 йилда 26,5 киши-соатга ёки 26 процент камайтирилади.

Прогрессив усулларни муваффақиятли равишда жорий этиш ва меҳнат харажатларини юқорида айтилган ҳажмда камайтириш учун Ўзбекистон ССР Госплани, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область, район ижроия комитетлари, республика Қишлоқ хўжалик ва Совхозлар министрликлари, «Главсредазирсовхозстрой» топшириқни ҳар бир хўжаликка етказиши ва уни ҳар йилги халқ хўжалик планларида кўзда тутиши, бу кўрсаткичларни хўжаликлар, бўлимлар, бригадалар промфинпланларига киритиши, уларнинг ижроси устидан муттасил назорат олиб бориши керак. Республика колхоз ва совхозларида меҳнат харажатлари, иш ҳақи фонди ва маҳсулот таннархини планлаштиришда зарур тартиб ўрнатилиши лозим, бунда нобудгарчилик ва ортиқчаликларга йўл қўйилмаслиги зарур. Пахтачиликка комплекс механизацияни жорий этишда ташкилий ишлар кучайтирилиши ва қўл меҳнати харажати кескин камайтирилиши, технологик карталарнинг роли ва аҳамияти кучайтирилиши, уларни тўғри тузишда ва пахта етиштиришнинг технология интизомига риоя қилишда колхоз ва совхозларнинг ҳамда қишлоқ хўжалик органлари раҳбарлари ва мутахассисларининг масъулиятини ошириш, колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришининг ҳамма звеноларида хўжалик ҳисобини қунт билан жорий этиш ва мустаҳкамлаш, комплекс механизацияни жорий этиш, қўл меҳнати харажатларини камайтириш, пахта ҳосилдорлигини ошириш ва таннархини камайтиришдан колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, механизаторлар ва мутахассисларнинг моддий манфаатдорлигини бутун чоралар билан кучайтириш керак.

Ўзбекистон ССР Совхозлар министрлиги 1972 йилдан бошлаб «Малик» совхози ва Мирзачўлнинг қўриқ совхозлари тажрибаси асосида комплекс механизация ва химизацияга таянган ҳолда пахта етиштиришни кўпайтириш прогрессив технологиясини кенг жорий этиши керак. Шунга эришиши лозимки, беш йиллик мобайнида ҳамма пахтакор совхозлар мана шу прогрессив методга кўчсин.

Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш саноати министрлиги, «Союзхлопкомаш» бирлашмаси, пахтачилик бўйича ГСКБ ва Ўзбекистон ССР Фанлар академияси колхозлар ва совхозларни уяларга аниқ экиладиган юқори сифатли туксизлантирилган уруғ билан таъминлаш билан боғлиқ бўлган ҳамма масалаларни тезроқ ҳал қилишлари лозим. «Главхлопкомаш» эса 1972—1975 йилларда хўжаликларни зарур миқдорда уяларга аниқ чигит ташлайдиган сеялкалар билан таъминлаши лозим.

Ҳозир республикамиз меҳнаткашлари барча совет кишилари қатори КПСС XXIV съезди қарорларини ҳаётга татбиқ этиш учун астойдил меҳнат қилмоқдалар. Ҳеч шубҳа йўқки, механизаторлар, барча пахтакорлар, қишлоқ хўжалик мутахассислари, олимлар ва конструкторлар ўзларининг яратувчилик меҳнатлари билан пахтачиликда техника тараққиётини бутун чоралар билан ривожлантиришни таъминлайдилар, беш йиллик план топшириқларини муваффақиятли бажариш учун ҳамма зарур чораларни кўрадилар.

Тошкентдаги қариялар пансионатида дам олувчилар учун барча зарур шароит муҳайё этилган. Пенсионерлар бу ерда мириқиб ҳордиқ чиқаришмоқда. Суратда: пансионатда дам олаётган кишилар (чапдан) Е. Лушчицкая, Г. Подопригора, Ш. Жалилов ва Х. Мусаевлар.

И. Глауберзон фотоси.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

«ЧАЙҚОВЧИ ҲАНГОМАСИ»

«Совет Ўзбекистони» газетасининг 1971 йил 8 августдаги сонида юқоридаги сарлавҳа остида босилган фельетонда Тошкент шаҳридаги Олой бозорида чайқовчилар бемалол савдо қилаётгани, Тошкент шаҳар ижроия комитети савдо бошқармасидаги баъзи ўртоқлар, милиция ходимлари бу ишга лоқайд қараётгани танқид қилинган эди.

Фельетон юзасидан Тошкент шаҳар ижроия комитетининг ички ишлар бошқармаси текшириш ўтказган. Текширишда фельетонда келтирилган фактлар тасдиқланган.

Абдулҳамид Камолов деган шахс полиз экинлари маҳсулотини олиб сотгани учун жиноий жавобгарликка тортилган. Собиржон Азизов деган чайқовчи узум олиб сотаётганида қўлга тушган ва устидан жиноий иш қўзғотилган. Абубакир Тасқулов, Гулмейра Тасқулова, Айтжон Деҳқонбоев ва Нуржон Ершоваларга халқ суди жарима солган. Тўлавой Маҳаматов, Арслонбой Тожибоевлар халқ судининг қарори билан ўн кундан қамоқ жазосини ўтаб чиқдилар.

ХАТЛАРИНГИЗГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ

ИШДАН ОЛИНДИ

Редакцияга келган хатларнинг бирида Шофиркон районидаги «Қизил байроқ» колхози боғдорчилик бригадасининг бошлиғи Қаршибой Остоновнинг ўз вазифасига совуққонлик билан қараётганлиги сабабли колхознинг токлари, мевали дарахтлари касалланиб, нобуд бўлаётгани хабар қилинган эди.

Хат текшириб, чора кўриш учун Шофиркон район ижроия комитетига юборилди. У ердан редакцияга хабар қилинишича, хатда кўрсатилган фактлар тасдиқланган. Текшириш натижаси Район қишлоқ хўжалик бошқармасининг бош мутахассислари иштирокида колхоз правлениесида муҳокама қилинган.

Бригада бошлиғи Қаршибой Остонов ўз вазифасига совуққонлик билан қарагани сабабли токзорларнинг ҳосилдорлиги пасайиб кетган, мевали дарахтлар парвариш қилинмаган. «Қизил байроқ» колхози правлениеси ўз йиғилишида Қ. Остоновни ишдан бўшатган.

Колхоздаги мавжуд боғ-роғлар парваришини яхшилаш, боғни малакали мутахассис билан таъминлаш, қўшимча боғ ва токзорлар ташкил қилиш колхоз правлениесига топширилган.

СОЛДАТ МАКТУБЛАРИ

ЖАСОРАТ

Шу кунги воқеалар, ҳаяжонлар уларнинг эсларида умрбод қолади. Шу куни улар қасамёд қабул қилдилар. Қўлларига жанговар қурол олдилар. Улар бунгача ҳам ўқишда катта ютуқларга эришдилар. Ёш солдатлар ҳамма нарсани тезрок билишга, тажрибали дўстларига етиб олишга интилар эдилар.

Мана, саф тортиб турган бўлинма олдида оддий солдат Нуритдин Йўлдошев турибди. Командир жанговар ва сиёсий тайёргарликдаги аъло натижалари учун унга миннатдорчилик эълон қилади.

Нуритдин Йўлдошев армия сафига хизматга чақирилгунга қадар Фарғона область, Бағдод районидаги «Большевик» колхозида мактаб ўқитувчиси эди. Эндиликда у Қизил байроқли Белоруссия ҳарбий округида хизмат қилмоқда. Нуритдин армия сафига келгач, ҳарбий билимларни ўрганишга комсомолларга хос шижоат билан киришди. Ҳар бир ишда, тактик машғулотларда виждонан ҳаракат қилади.

Тошмамат Одилов ҳам ўқитувчи. У Самарқанд областининг Пайариқ районидаги «Ўзбекистон» колхозидан келган. Ҳарбий хизматга чақирилгунга қадар физкультура техникумини тугатиб, спорт соҳасида анча ютуққа эришган. Ҳозир эса жисмоний тайёргарликда ўз дўстларига ёрдам бермоқда. Нуритдин билан Тошмамат турли взводда: Йўлдошев биринчи взводда бўлса, Одилов иккинчисида. Ҳар икки взвод ўзаро мусобақалашмоқда. Ўзбек солдатлари ҳам ўзаро мусобақалашмоқдалар.

Юсуфжон Ҳусанбоев ҳам ўқитувчи. У Андижон областининг Балиқчи районидан.

— Ўзбекистонлик ўқитувчилардан омадимиз бор экан, — дейди бўлинма командири биз билан суҳбатда, — Маълумотли, ғайратли йигитлар. Улардан яхши жангчи чиқади. Солдатлар қисқа вақт ичида катта ютуқларга эришдилар. Яқинда улар танкдан нишонга отишда қатнашдилар. Наводчик вазифасини бажардилар.

Танк бир дақиқагина тўхтайди. Шу муддатда ҳаракатланиб турувчи нишонга ўқ узилади. Нуритдин Йўлдошев, Тошмамат Одилов ва Юсуфжон Ҳусанбоев бу машқда яхши ва аъло баҳолар олишди. Улар сиёсий тайёргарликда, куролларни ўрганишда ҳам намуна кўрсатиб, зиммаларига олган мажбуриятларини бажардилар.

Жанговар тайёргарлик илғорлари командирнинг мақтовларига сазовор бўлдилар. Яқинда командир ҳамма нишонларни урганлиги учун Тошмамат Одиловга миннатдорчилик эълон қилди. Нуритдин Йўлдошев эса беш марта раҳматнома олди.

Ёш ўзбек солдатлари Улуғ Ватан уруши йилларида Белоруссия тупроғида қаҳрамонлик намуналарини кўрсатиб жанг қилган ўз ҳамюртлари жасоратидан илҳомланмоқдалар. 1941 йилда Минск остоналарида жанг қилган машҳур 100-дивизия сафида Самарқанд область, Пайариқ районидаги Нариманов қишлоқ Советидан Мамарасул Бойзақов ҳам бор эди. Мамарасул Бойзақов батареяси тўплардан мерганлик билан ўқ узиб, фашист танкларининг ҳужумини қайтарди. Жанг майдонида немисларнинг ўнлаб танклари мажоқланиб, куйиб ётарди. Шунга қарамай, фашистлар янги-янги кучларни жангга ташлар эдилар.

Тўпларнинг гумбирлаши, бомбаларнинг портлашидан ер ларзага келади. Ярадорлар инграйди. Лекин совет жангчилари мардонавор турадилар. Содда, камтар йигит Мамарасул Бойзақов батареяда ўз бурчини виждонан бажарарди. Унинг ўртоқлари бирин-кетин сафдан чиқа бошлайди. Лекин батарея жим қолмади. Бойзақов гоҳ наводкачилик қилар, гоҳ тўпни ўқлар, яқин орада снарядлар қолмаса, орқага снаряд келтиришга югурарди. Бир неча жойидан ярадор бўлган Бойзақов зўрға оёқда турса ҳам ўз позициясини ташлаб кетмади. Бошқа кўплаб дўстлари қатори у ҳам қаҳрамонларча ҳалок бўлди.

Белоруссия партизан отрядлари сафида жанг қилган ўзбеклар ҳам оз эмас. Минск областида «Тор-мор» партизанлар бригадасида Мамаёқуб Ҳолиқов мардлиги ва жасорати билан ном чиқарган эди. Хонтой Тошниёзов эса «Искра» партизан отряди қўпорувчилик группасига командирлик қилди. У 1944 йилнинг апрелида ҳалок бўлди. Партизанлар отряди разведкачилар бўлимининг командири Мамадали Топиболдиевнинг номини эса ҳамма билади.

— Мана, ҳақиқий қаҳрамонлар! — деб хитоб қилди Нуритдин Йўлдошев. Нуритдин, Тошмамат ва Юсуфжон Улуғ Ватан уруши музейида ўз ҳамюртларининг жасоратлари ҳақидаги материаллар билан танишар эканлар, улар билан фахрланадилар. Ўзбек жангчилари мардлик билан курашган Белоруссия тупроғида эндиликда уларнинг ёш ворислари хизмат қилмоқдалар.

Ўз оталари ва акаларининг шонли, жанговар анъаналарига содиқ бўлган ёш жангчилар жанговар традицияларининг муносиб давомчиларидир.

П. АКУЛОВ,
полковник.

А. Яркова Тошкентдаги трактор йиғув заводининг энг ҳурматли ишчиларидан. У янги йилнинг дастлабки кунидан бошлаб смена топшириқларини 140-150 процентдан адо этаётир.

А. Тураев фотоси.

ҚАРДОШЛАРЧА ҲАМКОРЛИК

Халқаро инвестиция банкининг кенгаши ўзининг сўнгги мажлисида Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларда бир қанча йирик корхоналар қуриш, ишлаб турган корхоналарни кенгайтириш ва реконструкция қилиш учун кредит беришга қарор қилди. Бу корхоналар орасида Чехословакиядаги «Татра» автомобиль заводи, Польша ва Германия Демократик Республикасидаги машинасозлик корхоналари, Руминиядаги вагонсозлик ва химия заводлари бор. Яқин вақт ичида бошқа мамлакатларда, шу жумладан Совет Иттифоқидан тушган қурилиш объектлари тўғрисидаги конкрет таклифлар қараб чиқилади.

ТАСС мухбири А. И. Медведев, банк правлениесининг раиси В. А. Воробьевга учраб социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари экономикасини ривожлантиришда халқаро инвестиция банки қандай роль ўйнаши лозимлигини, бу банк ўз фаолиятини қанчалик муваффақиятли бошлаганлигини гапириб беришни илтимос қилди.

— Бизнинг банкимиз ташкил этилганига атиги бир йил бўлган бўлсада, у ҳозиргача анчагина иш қилди, — деди В. А. Воробьев. — Жумладан, ресурслар билан таъминлаш тартиб қоидаларига доир ҳамма масалалар, кредит бериш ва процент сиёсатининг асосий принциплари ишлаб чиқилди.

Ҳозирги вақтда Болгария Халқ Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Монголия Халқ Республикаси, Польша Халқ Республикаси, Румыния Социалистик Республикаси, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи, Чехословакия Социалистик Республикаси банк аъзоларидирлар. Халқаро инвестиция банкининг фаолияти Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг XXV-сессиясида қабул қилинган социалистик иқтисодий интеграцияни янада ривожлантириш комплекс программани бажариш билан узвий равишда боғлаб олиб борилмоқда.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар учун халқаро инвестиция банки ташкил этилганлиги объектив зарурат бўлиб қолди, чунки улар экономикасини ривожлантиришнинг доимо ошиб бораётган даражаси тобора кўпроқ чуқур ҳамкорлик қилишни, хўжалик соҳасидаги муҳим тадбирларни биргаликда ўтказишни талаб қилади. Банк катта-катта маблағларни жамлаш ва улардан умумий манфаатлар йўлида ғоят самарали фойдаланиш имконини беради.

— Кенгашнинг қарорларига қараганда капитал қурилиш объектларига кредит бериш банкнинг асосий вазифаси қилиб қўйилган. Шундайми?

Ҳа. Банк кредитлари халқаро социалистик меҳнат тақсимоти, ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва кооперативлаштириш, хом ашё ва ёқилғи базасини кенгайтириш вазифаларига хизмат қиладиган объектларни қуриш ва реконструкция қилиш учун берилади. Бошқача қилиб айтганда, банк унга аъзо бўлган мамлакатларга тобора кўп миқдорда керак бўлаётган маҳсулотларни ишлаб чиқарувчи фабрикалар, заводлар, комбинатларни қуриш, кенгайтириш ва реконструкция қилиш учун биринчи навбатда маблағ бериб туради.

Конкрет бир мисол келтириш мумкин. Ўтган йил ёз фаслида банк автобуслар ишлаб чиқарадиган Венгриянинг «Икарус» заводига кредит бера бошлади. Бу автобуслар кўпгина социалистик мамлакатларда, шу жумладан Совет Иттифоқида ҳам муваффақиятли равишда ишлатилаётганлиги маълум. Кредит ҳисобига бу автобусларни ишлаб чиқариш бир ярим баравардан зиёд кўпайтирилади.

Халқаро инвестиция банки ўзининг бутун фаолияти билан умуман социалистик система экономикасини ҳам, шунингдек айрим социалистик мамлакатлар экономикасини ҳам янада ривожлантиришга ёрдам беради.

Лекин шуни ҳам назарда тутиш керакки, социалистик мамлакатлар икки томонлама тартибда ўзаро амалий алоқаларни ҳам аввалгидек ривожлантира беришлари, бошқа давлатлар ва халқаро ташкилотлар билан алоқа боғлашлари мумкин.

— Банк қандай шартлар билан кредитлар беради?

«Ташкенткабель» заводининг илғор ишчиси Вакила Эргашева корхонанинг ишлаб чиқариш планлари мунтазам ортиғи билан бажарилишига муносиб ҳисса қўшиб келмоқда. Суратда В. Эргашева.

И. Глауберзон фотоси.

*

ТАРБИЯ МАВЗУИДА

НОЖЎЯ МЕҲРИБОНЛИК

Касбим педагоглик бўлгани учун иш жараёнида ҳар хил ота-оналар билан учрашиб тураман.

«Оила камчиликсиз бўлмайди» деган гап бор. Ҳар бир ўқув юрти-студентлар оиласида ҳам ўз кучига ишонмаган, доимо тайёрга айёр, меҳнат деса қочадиган, яшаш ва ўқишнинг осон йўлини қидириб юрадиган, «тепса тебранмас» қабилида иш кўрадиган ялқов, имтиҳон дафтарчасига муаллимдан бир амаллаб қўл қўйдириб олиш учун ҳар қандай ҳийла ва найранг ишлатишга тайёр, қолаверса, виждонини сотадиган шахслар ҳам топилиб туради.

Йиллик имтиҳон бўлаётган пайт эди. Бир ярим йил мобайнида студентларнинг олган билимларига тўғри баҳо бериш ғоят масъулиятли ишлардан эканини назарда тутиб, ҳамма имтиҳон олувчилар зўр диққат билан ишламоқдалар. Имтиҳондан бўшаб кабинетга киришим биланоқ орқамдан эшик тақиллади. Кўринишдан ўрта яшар, нотаниш бир киши кирди.

— Зарурият мени ҳузурингизга бошлаб келди, — деди у бир оз кеккайганнамо, — ўғлим ҳақида сиз билан гаплашмоқчиман.

— Ўғлингизнинг ўқиши билан қизиққан бўлсангиз, бу яхши. Эшитаман.

— Кеча у сизга имтиҳон топширган эди, нима учундир «икки» қўйибсиз?

— Тайёргарлиги етарли бўлмаган талабага шунақа баҳо қўямиз.

— Ундай эмас. Билишимча, у кам деганда «яхши» баҳо олиши керак. Сизнинг фанингизни сизчалик бўлмаса ҳам, лекин билади, бунга ишончимиз комил.

Ўғлининг исм-фамилиясини сўраб, гап қайси студент ҳақида кетаётганини тушундим ва ўйламай қадам ташлаётган ота билан жиддийроқ гаплашмоқчи бўлдим.

— Бизда ўқишга юзаки қарайдиган, ўйин-томошани ўқишдан афзал кўрадиган саноқли студентлар бор. Уларни биз бутун йил бўйи яхши биламиз. Сизнинг ўғлингиз ҳам шуларнинг биттаси. Мана бу дафтарга қаранг: имтиҳон билетида ёзилган бешта саволнинг ва қўшимча берилган саволларнинг ақалли биттасига ҳам жавоб беролмапти.

— Мен нима ҳам дея олардим, — деди у аччиғланганнамо, — сиз муаллимсиз, ҳуқуқ сиз томонда, хоҳласангиз баҳо қўясиз, хоҳламасангиз... Лекин менинг ўғлим ҳақидаги фикрингиз нотўғри! У бечоранинг ҳамма қилган ҳаракати бекор кетди.

— Сиз ўғлингизни қанчалик ноўрин ҳимоя қилаётганингизни билсангиз эди. Айтганларим етарли бўлмаса, мана ўқитувчиси берган характеристика: бир ярим йил ўқиш мобайнида ўн саккиз марта амалий машғулотга, олти марта лекцияга келмапти. Сиз шу билан бирор марта қизиқдингизми? Навбатдаги синовларда ўн икки марта «икки» баҳо олипти. Муаллимнинг уйга берган топшириқларидан бирортасини бажармаган.

— Айтинг-чи, ўғлимга ҳеч бўлмаса «ўрта» баҳо қўйиш ҳам мумкин эмасми?

— Ўрта баҳо олиш учун ўртага яраша билиш керак-да!

— Ўртоқлари олдида юзи шувит бўлмаслиги учун «ўрта» баҳо қўйиб берсангиз, сиздан нима кетарди? Билмаганини кейинча билиб олар.

У ёғига чидай олмадим, жаҳлим чиқди:

— Муносиб бўлмаган баҳони мажбуран қўйдириш учун шунчалик тубан кетгандан кўра, ўғлингизни ёнингизга ўтқазиб, оталарча насиҳат қилсангиз, зиғирдай муваффақият ҳам фақат меҳнат туфайли қўлга киришини, осон йўл ахтариш ёмон оқибатларга олиб келишини тушунтирсангиз бўлмасмиди? Сиз ҳозир фақат ўғлингизнинг юзи шувит бўлмасин деяпсиз, биз эса врач бўлиб чиққандан сўнг унга мурожаат қиладиган беморлар тақдирини, боласининг ҳаётини унга ишониб топширадиган кишилар қисматини ўйлаяпмиз. Назарий томондан пухта билимга эга бўлмаган врач, амалий ишга чиққач, қаноти синган қушга ўхшаб қолади. Айтинг-чи, ўғлингизнинг шундай уқувсиз врач бўлиб қолишини истармидингиз?

— Хуллас, — деди у зарда билан ўрнидан туриб, — биз бир-биримизни тушунолмайдиганга ўхшаймиз. Бошқа, юқорироқ жойда гаплашамизми дейман...

Ҳақиқатни тушунмайдиган ёки тушунишни истамайдиган киши билан сўзлашиш жуда қийин. Шунинг учун суҳбатни давом эттиришни мен ҳам эп кўрмадим.

Оқибат, ўша талаба институтни ташлаб кетишга мажбур бўлди. Афсус, отаси талабчан бўлганда, ўзи эса қунт билан ҳаракат қилганда туппа-тузук ўқиб кетиши мумкин эди. Бу фикримни исботлаш мақсадида бўлиб ўтган иккинчи бир воқеани келтириб ўтмоқчиман.

Бетоб бўлиб қолганлиги сабабли имтиҳонга ўз муҳлатида келолмаган бир студент йигит алоҳида график бўйича имтиҳон топширишга келди. У билан бирга ўртоғи ҳам келган эди. Унинг саволларга берган жавоблари ўрта баҳодан юқорироқ, яхшидан кўра пастроқ эди. Мен, студентни яхши ўқишга рағбатлантириш мақсадида ўрта баҳо қўйдим. Йигит чиқиб кетгач, унинг ўртоғи ёнимга келди:

— Домла, бу йигит ўртадан кўра дурустроқ жавоб бердику?

— Тўғри, яхши баҳо қўйиш ҳам мумкин эди, лекин...

— Мен холис бир кишиман, — деди у жиддий қиёфада, — лекин бу сафар баҳони ўша йигитнинг фойдасига ҳал қилишингизни ўтиниб сўрайман. Унинг онаси уй бекаси. Отаси эса урушда оғир ярадор бўлган, бир кўзидан ажралган, тўғри, пенсия олади, лекин... У стипендияга, албатта, илиниши керак, деб ўйлайман.

Ҳақиқат маъноси гуркираб турган бу сўзлар мени ўйлантириб қўйди. Шундан сўнг студент йигитни ҳузуримга чақириб, баҳосини яхшига ўзгартирдим. Орадан икки кун ўтгач, олдимга ҳалиги талабанинг отаси келди. У шундай жиддий қиёфада эди-ки, мен бўлажак «жанг»га фикран тайёрлана бошладим.

— Ўғлимнинг ўртоғи келиб «Баҳосини тўғрилаб бердим» деб мақтанди. Шу гап ростми?

— Йўқ, — дедим мен масалага тушуниб, — ўғлингиз ўз билимига яраша тўғри баҳо олди. Тўғри, бетоб бўлиб, анча дарслардан қолиб кетгани учун бир оз бўш жавоб берди, лекин кейинчалик материални тўла ўзлаштириб олишига кўзим етгани учун унга яхши баҳо қўйдим.

— Ана шунга мен қўшилолмайман, — деди отахон. — Модомики институтга ўқийман деб кирибдими, ўқисин. Илтимос қиламан, ўғлимдан менинг олдимда яна бир сўрасангиз?.. Бизнинг оилага раҳм-шафқат қиламан деб, ўғлимнинг билимига яхши баҳо қўйилишини истамайман... Отахон бир оз ўйланиб қолгандан сўнг сўзида яна давом этди.

— Ўқиш борасида ўғлимнинг ўзи меҳнат қилиб, бировга суянмаслигини истар эдим. Шунинг учун...

Мен рози бўлдим. Ўғлини чақириб, ўша имтиҳон куни берилган саволларни яна қайтардим. Унинг жавоблари аввалгисидан кўра бўшроқ эди. Отахон ўғлининг жавоблари қониқарли бўлмаганини пайқади шекилли, ишора билан савол-жавобни тўхтатди-да, кетиш учун ҳозирланди.

— Деканга бораман, қайта имтиҳон олишингиз учун ижозат олиб келаман. Отам урушда яраланган, фақат пенсия билан кун кечиради, деб муаллимларда раҳм-шафқат ҳиссини уйғатадиган ўғил билан уйда гаплашаман! Қаттиқ талаб қилаверинг, уддасидан чиқса ўқийди, чиқмаса қурби келадиган ишга боради, ҳунар ўрганади. Бошқа шундай келишганмиз.

У шаҳдам қадамлар билан хонадан чиқиб кетди...

Айтишларига қараганда, ҳозир ўша студент йигит юқори курсда ҳаммага намуна кўрсатиб ўқиётган эмиш.

Мана шу икки воқеадан хулоса чиқариб айтиш мумкинки, студент-ёшлар ота-оналарининг ножўя «кўмак»лари ва воситачиликлари орқали эмас, ўз фикр ва интилишларига, кучларига суянган ҳолда ўқишлари керак. Ёшларнинг ўқишларига ота-оналар ёки бошқа турдаги воситачилар мутлақо аралашмасликлари керак.

Лекин ора-чира учраб турадиган, боласига зарарли «меҳрибонлик» кўрсатадиган ҳалигидай ота-оналар ҳам борки, ошдан курмак чиққандек тишга тегади, кишининг ғашини келтиради. Натижада туппа-тузук ўқиб кетиши мумкин бўлган фарзанд нобоб бўлиб қолади, кўпчиликнинг олдида уялиб қолади.

Ҳар гал имтиҳон вақтида институтимиз эшиги атрофида айланиб юрадиган баъзи ота-оналарга биз шундай дердик: қўйинг, болангизни ўз ҳолига қўйинг! Имтиҳондан ўтолмай қолса, айбни болангизнинг ўзидан, қолаверса ўзингиздан ахтаринг. Уни қўлидан судраб, муаллим олдига олиб келгандан кўра, ўқишга, қунт билан ўрганишга мажбур қилганингиз юз марта фойдалироқдир. Ўғлингиз ёки қизингизга баҳо ёки диплом олиш учун эмас, билим олишга кўмаклашинг. Илмсиз диплом — фойдасиз матоҳдир! Илм сандиқда жимгина ётадиган дипломда эмас, бошқа бўлмоғи керак. Буни ўзингиз ҳам яхши биласиз!

Ҳаким ЗОҲИДИЙ,
профессор.

ИҚТИСОДИЙ БИЛИМЛАР—ОММАГА

«Совет Ўзбекистони» газета редакцияси ҳузурида жамоатчилик асосида ишлайдиган иқтисодий билимларни пропаганда қилиш кенгаши тузилди. Кенгаш аъзолари — етакчи иқтисодчи олимлар яқинда бўлиб ўтган биринчи мажлисда республикамиз иқтисодий ҳаётини ёритишнинг бу йилги режаларини белгилаб олдилар.

ОБЛАСТЛАРДАН ДАРАКЛАР

ХОНАДОНЛАРГА «ЗАНГОРИ ОЛОВ»

Фарғона область Ўзбекистон райони хонадонлари Бухоро табиий газидан фойдаланадиган бўлди. 8-механизациялашган кўчма колонна коллективи Яйпан поселкаси хонадонларини табиий газ билан таъминлашни бошлаб юборди. Колонна ишчилари 400 дан ортиқ хонадонни газлаштириш учун суръатга-суръат қўшмоқдалар.

А. ПАТТОЕВ.

БЕРУНИЙЛИКЛАР ҚУВОНЧИ

Қорақалпоғистон АССРнинг Беруний райони аҳолиси хурсанд бўлиб қолди. Улар кўпдан бери Нукус телестудияси кўрсатувларини томоша қилишни орзиқиб кутардилар. Шаҳар марказида янги ретрансляторнинг ишга туширилиши район аҳолисининг орзусини рўёбга чиқарди. Улар эндиликда Автоном республика пойтахти «зангори экран» кўрсатувларини қизиқиб томоша қилмоқдалар.

А. АҲМЕДОВ.

САЛОМАТЛИК ПОСБОНЛАРИГА ГУВОҲНОМАЛАР

Наманган район соғлиқни сақлаш бўлими ташаббуси билан кишилар саломатлиги посбонлари тайёрлаш икки йиллик курси ташкил этилганди. Курснинг дастлабки талабалари гувоҳномалар олишадиган бўлди. М. Холмирзаев, Т. Холиқова, О. Собиржонов, О. Дадамирзаев каби малакали врачлар тиббий ёрдам кўрсатиш масалаларига бағишланган мазмунли лекциялар ўқишмоқда.

А. ЙЎЛДОШЕВ.

ҚЎҚОНДА ҲОВЛИ ТЎЙИ

Фарғона уйсозлик комбинатининг Қўқон участкаси коллективи кейинги ойларда Қўқон шаҳрининг Куйбишев кўчаси ёқасида кўп қаватли уйлардан тўрттасини қуриб бердилар. Улардан бирига ип йигирув-пайпоқ тўқув комбинатининг ишчи-хизматчилари кўчиб киришди.

Б. НОСИРОВ.

Шоир туғилган куннинг 200 йиллиги муносабати билан

КАМИНА

Муҳаммадвали Камина XVIII асрнинг охири XIX аср бошларидаги туркман адабиётининг йирик намояндаси, туркман адабиёти тарихида сатира жанрининг шаклланиши ва ривожланишига бой адабий мероси билан катта ҳисса қўшган истеъдодли шоирдир. У ўз давридаги феодал-клерикал муҳитнинг иллатларини танқид қилувчи исёнкор шеърлар яратган, самимий севгини тараннум қилувчи халқчил, жўшқин ва ҳароратли шеърлари билан халққа манзур бўлган сўз санъаткорларидан. Камина тахминан 1770 йиллар атрофида Туркманистоннинг ҳозирги Сарақт районида камбағал оилада дунёга келади. У қашшоқлик ва муҳтожликда ҳаёт кечиради. Шоир ўзига Камина тахаллусини танлаши ҳам бежиз эмас эди. Бу тахаллус «кам» сўзидан олинган бўлиб, камлик, камтаринлик, муҳтожлик, оддийлик маъноларини англатади. Гарчи Камина моддий жиҳатдан ниҳоятда қийналса ҳам савод ўрганиш ниятидан қайтмайди. Аввало у ўз қишлоғидаги эски мактабда ўқийди, кейинчалик Хива, Бухоро мадрасаларида таҳсил олади. Бироқ яна ўша муҳтожлик Каминага таълимни давом эттиришга имконият бермайди, натижада у мадрасани ташлаб тирикчилик билан шуғулланишга мажбур бўлади.

Камина Хивада Эрали эшон даргоҳида қарол бўлиб хизмат қилади, моддий муҳтожликда яшайди, лекин адабиёт унинг доимий ҳамроҳи бўлади. Шеър машқ қилишдан бир дақиқа ҳам тўхтамайди. Камина ҳаёт ҳодиса-воқеалари билан қизиқиб, ўша замондаги турмуш ва тирикчилик ҳақида бош қотириб қалам тебрата бошлайди.

Каминанинг бой адабий мероси тематик жиҳатдан кенг ва ранг-баранг. Унинг ижоди дин аҳлларини аёвсиз фош этувчи исёнкор мисралардан, инсон қалбини асир этувчи лирик шеърлардан, зулм ва ситамни кучли сатира тиғи билан фош этувчи латифалардан, ватанпарварлик, гуманистик ғоялар билан йўғрилган асарлардан иборат. Туркман халқи орасида Каминанинг номи меҳнаткаш омма манфаатини ҳимоя қилувчи, эл-юрт осойишталиги учун курашувчи, ўз тақдирини халқ тақдири билан бир деб билган, ўз халқининг қайғусини ҳам, шодлигини ҳам баҳам кўрган шоир сифатида эъзозланиб келмоқда. Камина оғир турмуш, зўравонлик ҳамма ерда ҳукм сурган бир даврда яшади. У ўтмишнинг машаққатли ҳаёти, ижтимоий маънавий зулм асрида инсон ҳуқуқининг оёқ ости қилинганлигини, эзгу-тилакларининг барбод бўлишини ўз кўзи билан кўрди. Шу туфайли у ўз халқига ҳамдард бўлиб унинг эрки, бахти учун курашди.

Туркман адабиёти тарихида ҳажвгўй, сатирик шоир сифатида чуқур из қолдирган Камина лирик шоир ҳамдир. У туркман классик шоирлари, хусусан Маҳтумқули, Андалиб изидан бориб севги ва муҳаббатни, вафо ва садоқатни тараннум этувчи ҳароратли шеърлар ҳам яратди. Шоир ишқ-муҳаббат ҳақидаги шеърларида ҳаёт завқини, ёрга вафоли, садоқатли бўлишни куйлайди. Каминанинг «Зулфинг», «Севгилим», «Инонмас», «Билмадим», «Кокилинг», «Ўғилбека» каби лирик шеърларида муҳаббат юксак дид ва нафосат билан васф этилади.

Камина лирикаси ниҳоятда таъсирчан ва ҳаётбахш. Унинг шеърлари китобхонга янги-янги туйғулар бахш этади, тўлқинлантиради. Бундай жозибадорлик биринчи навбатда, шоир шеърларининг халқ дилига, руҳига мос эканлигида, самимий ва мусиқийлигида, ўйноқи ва жарангдорлигидадир. Мана неча йиллаpким Камина лирикаси қўшиқ шайдоларининг қалб торларини чертиб, ўзига мафтун этиб келмоқда. Қуйидаги нозик ҳиссиёт билан битилган мисралар кимларнинг қалбини сеҳрламайди дейсиз.

Аждаҳодек ястаниб, ганжи —
ниҳона зулфинг,
Машҳури олам ўлмиш, фони
жаҳона зулфинг,
Кўрсатмадинг гул юзунг, боғ
Исфихона зулфинг,
Оламга анбар сочар, текканда
шона зулфинг,
Найлайки, ўт солибдир, мен
нотавона зулфинг.

Камина дўстлик ва аҳллик мавзуида ҳам кўплаб шеърлар яратган. Бу мавзудаги шеърларида у кишиларни одобли-ахлоқли, инсоний фазилатларга бой, илм-фанда баркамол бўлишга чақиради. Бир-бировни иззат-ҳурмат этиш, дўстона муносабатларни кучайтириш, душман ва пасткаш кишилардан ҳазар қилишга даъват этади. Унинг «Ёмон хотин», «Ярашмас», «Кезар», «Булар» каби шеърлари шу хилдаги асарлар жумласига киради.

Камина мухлислари ўзбек китобхонлари, шеърият ихлосмандалари орасида ҳам анчагина. Шоирнинг танланган асарлари бундан бирнеча йил муқаддам филология фанлари кандидати Жуманиёз Қобулниёзов томонидан ўзбек тилига таржима қилинган. Шу бугунгача Каминанинг нозик ҳиссиёт, юксак бадиий дид билан битилган, инсон қалб торларини ларзага келтирувчи, ўзига ром этувчи лирик шеърлари хонанда ва бастакорларимиз репертуаридан, қувноқ латифалари эса халқимиз тилидан тушмай келаётир. Айниқса, Камина лирикаси Хоразм воҳасида кенг тарқалган ва шуҳрат қозонган. Хоразмлик бастакорлар ўзбек адабиётининг Навоий, Огаҳий, Мунис, Фурқат, Муқимий ғазалларини илҳом ва завқ билан ижро этганидек Камина шеърларини ҳам зўр ҳавас билан куйга солиб ижро этиб келмоқдалар.

Маданият ва истироҳат боғларида ҳам, колхоз клублари ва бадиий ҳаваскорлик тўгараклари даврасида ҳам, халқ театрлари репертуарида ҳам Камина шеърлари билан айтиладиган қўшиқлар, шоир номи билан боғлиқ бўлган латифалар халқимизга завқ ва илҳом бахш этиб келмоқда. Хоразм воҳасидан етишиб чиққан санъаткорлар орасида Каминанинг «Зулфинг», «Дардидан», «Билмадим», «Жоним» радифли ўйноқи, шўх шеърларига куй басталамаган, хоразм оҳангига солиб, уни ижро этиб ўз репертуарини бойитмаган хонанда кам бўлса керак.

Шу кунларда Камина туғилган куннинг 200 йиллиги барча совет халқлари қатори республикамиз меҳнаткашлари томонидан ҳам нишонланмоқда. Бу эса ўзбек халқининг қардош туркман адабиётига, жумладан, Камина ижодига зўр ҳурматининг ёрқин ифодасидир.

К. ҚУРАМБОЕВ,
УзССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг аспиранти.

Шифокор маслаҳати

ШАМОЛЛАШДАН САҚЛАНИНГ

Ҳар бир фаслнинг одатдан ташқари кескин ўзгариши киши организмига салбий таъсир кўрсатади, натижада турли касалликлар келиб чиқади. Ҳар қандай касалликнинг об-ҳавога боғлиқлиги қадим замонлардан маълум. Буюк олим Абу Али ибн-Сино аксарият хасталик, айниқса, бод, жигар, буйрак, асаб ва юрак-қон-томир касалликлари об-ҳаво паст келган вақтда қайталанишини аниқлаган эди.

Ҳозирги замон тиббиёти ҳам киши организмига метеорологик омиллар таъсир этишини тасдиқлайди. Одатда киши организми ҳаво босими, намгарчилик ва ҳароратнинг ўзгариб туришига яхши мослашмаган бўлади. Шунинг учун ҳам кўп касалликлар йилнинг маълум фаслларида, айниқса, куз ва баҳор ойларида кўпроқ учрайди. Булардан ўпка, зотилжам, грипп ва тумов, бўғин боди касалликлари, ангина ва бошқаларнинг келиб чиқишида, шубҳасиз, шамоллашнинг роли каттадир.

Киши организмида, айниқса нафас йўлларида «кокклар» деб аталувчи, ошқозон ва ичак йўлларида эса ичак таёқчалари каби микроблар ҳамма вақт учраб туради. Бироқ, улар киши организмининг қаршилик кучи, қон-томир ва шиллиқ қават товларини енгиб ўтолмаганликлари сабабли касаллик чиқаролмай ётаверадилар.

Киши шамоллаганда ёки бирор касаллик туфайли организмнинг қуввати — касалликка қарши кучи камайганда шу микробларнинг ҳаракатга келиши учун қулай шароит туғилади. Бундай шароитда микроблар тез кўпайиб, организмга тарқалади ва касаллик вужудга келади.

Инсон танаси мураккаб тузилган бўлиб, бир-бирига мослашган модда алмашинувлар натижасида соғлом яшайди. Организмнинг бир меъёрда ишлаши учун оқсил моддалари, ёғлар, қанд моддалар ва айниқса, витаминлар зарурдир. Ана шу моддалар ўзаро муайян мувозанатда бўлсагина киши ўзини ҳамиша бардам ҳис этади. Бу моддалар фақат киши организмининг ишлаш қобилияти учунгина эмас, балки унинг тузилишида ҳам катта роль ўйнайди.

Витаминлардан ташқари, организмда бир қанча минерал моддалар ва микроэлементлар бўлиб, улар калий моддасининг манбаи ҳисобланади. Бу моддалар юрак мушаклари ва ўпка тўқималарининг фаолияти учун зарурдир. Ана шу витамин ва микроэлементларнинг организмга сингиши ва активлиги об-ҳаво паст келган ва кескин ўзгарган чоғларда пасайиб кетади. Бу ҳолат организмни қувватсизлантиради, ўпканинг эса тез-тез шамоллашига сабаб бўлади. Булардан ташқари жисмоний меҳнат билан шуғулланмай, организмни мунтазам равишда чиниқтириб боришдан маҳрум этиш, болаларни ҳаддан ташқари иссиқ кийинтириш ёки иссиқ уйдан ташқарига кийинмай, бирдан чиқиб кетиш, тоза ҳаводан кам фойдаланиш, бадан тарбия билан шуғулланмаслик каби ҳолатлар организмнинг совуққа чидамлилигини, хасталикка қарши кураш фаолиятини камайтиради. Бундай кишиларга жиндаккина шамол тегса бас, дарров шамоллайди-қолади, оқибатда тумов, зотилжам ёки ангина (томоқ оғриғи) дардига чалиниши ҳам мумкин.

Биз тумов, зотилжам, ангина (томоқ оғриғи) каби касалликларнинг айримлари устида қисқача тўхталиб ўтмоқчимиз. Киши тумов билан касалланганда акс уриши, бурундан тиниқ сув келиши, вақти-вақти билан, айниқса, кечаси ётганда бурун битиши ва нафас олишнинг қийинлашиши, айрим вақтларда қуруқ йўтал пайдо бўлиши каби ҳолатлар учрайди. Беморнинг ҳарорати деярли баланд бўлмайди.

Шамоллашдан кўпинча ўпка зотилжами касаллиги келиб чиқади. Бунда юқори нафас олиш йўллари шамоллайди. беморнинг бадани титраб, қақшайди. Ҳарорат 39, ҳатто 40 даражага кўтарилади. Нафас олиш тезлашиб, бемор биқинида санчиқ, кейинчалик йўтал пайдо бўлади. Беморнинг лабига учуқ тошади.

Бу касалликни қўзғатувчи микроблар бемор организмида тез кўпайиб, яшаш жараёнида ўзидан заҳарли модда (токсик)ларни ажратади. Заҳарли моддалар марказий асаб системасига салбий таъсир қилиши оқибатида бош оғриғи безовта кила бошлайди. Беморнинг қўл-оёқлари қақшаб оғриб, унинг мушаклари тортишиб қолади.

Вақтида даволанмаса касаллик чўзилиб сурункали формага айланиб кетиши ва хавфли асорат қолдириши мумкин. Бундай ҳолларда зудлик билан врачга мурожаат қилиш зарур. Акс ҳолда бу хасталик ёмон оқибатларга олиб келиши турган гап.

Шамоллаш ва совуққа чидамли бўлиш, булар келтирадиган касалликлардан холи бўлиш учун ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнатни бир-бирига қўшиб олиб бориш, табиатнинг туганмас бойликлари — ҳаво, қуёш ва сувдан ўринли ҳамда тўла фойдаланиш лозим. Хоналарни тез-тез шамоллатиб, ҳавосини янгилаб туриш, кўпроқ вақтни тоза ҳавода ўтказиш, қуёш нуридан ўринли фойдаланиш керак. Кўпроқ пиёда юриш, бадан тарбия ва спорт билан мунтазам шуғулланиш, баданни кишин-ёзин ҳўл сочиқ билан ишқалаб, совуққа ўргатиш ёки совуқ сувда чўмилишга одатлантириш организмни чиниқтиради.

Шамоллаш аксарият оғир касалликларнинг келиб чиқишига, шунингдек, кишиларда меҳнат қобилияти пасайишига сабаб бўлади. Шунинг учун ҳам шамоллашнинг олдини олишни унутмаслик керак.

Ўзингизни, айниқса, ёш болаларингизни шамоллашдан сақланг!

А. АЗИМОВ,
республика санитария маорифи уйининг методисти.

— Бу саволга қисман жавоб бериб ўтдим: Аввало кредит берилаётган объектни ривожлантиришдан ва қуришдан камида бир неча социалистик республика манфаатдор бўлиши ёки зарур ҳолларда у миллий экономикани ривожлантиришда ёрдам бериши назарда тутилиши лозим. Бундан ташқари кредитлар юксак техника даражасини ёки ишлаб чиқариш рентабеллигини таъминлай оладиган, юқори сифатли маҳсулотни жаҳон бозорида таркиб топган нархлар билан ишлаб чиқара оладиган корхоналар қурилишига берилади. Банкнинг дастлабки тарзда ўтказадиган техникавий-иқтисодий экспертизаси бу ҳақда фикр юритиш имконини беради.

Халқаро инвестиция банки кредитларни 15 йиллик муддатга беради. Янги корхона ишга туширилгандан кейин ёки реконструкция ишлари тугаллангандан сўнг кредитлар қайтариб бера бошланиши керак. Қарз олган мамлакатлар кредитдан фойдалангандиклари учун процент тўлайдилар. Ўрта муддатли ёки узоқ муддатли кредит алмашинадиган сўмлар тарзида берилган тақдирда йилига 4 процентдан 6 процентгача бадал тўланади. Бу эса халқаро пул бозоридагидан анча кам. Эркин муомалада бўладиган валюта тарзидаги кредитлар бадали эса халқаро валюта бозорларидаги процент ставкалари ҳисобга олинган ҳолда ундирилади.

— Алмаштириладиган сўмни Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг коллектив валютаси деб атамоқдалар, унинг роли қандай бўлади?

— Ҳозирги вақтда алмаштириладиган сўм жаҳон пулларига хос вазифаларни ўтамоқда. Бу пул социалистик мамлакатлар ўртасидаги ўзаро етказиб берилган моллар юзасидан қилинадиган ҳисоб-китобларда тўлаш воситаси сифатида фойдаланилмоқда ва қатъий таъминотга эга. Алмаштириладиган сўм жаҳон валюта бозори таъсиридан ҳолидир. Бу эса ғарбдаги валюта системаси яна жуда мушкул аҳволга тушиб қолган ҳозирги вақтда алоҳида аҳамиятга эга.

Халқаро инвестиция банки вужудга келганлиги муносабати билан алмаштириладиган сўмни қўлланиш соҳаси кенгаяди, чунки у жорий товар обороти гагина хизмат қилиб қолмай, шу билан бирга узоқ муддатли кредитларни ҳам таъминлайди.

— Кредит бермоқ учун халқаро инвестиция банкининг ўзи каттагина маблағга эга бўлиши лозим. Бу маблағ қандай вужудга келтирилади?

— Банкимизнинг ҳамёни бой. Унинг маблағлари уставга мувофиқ берилган ва резерв капиталлардан иборат. Махсус фондлар ташкил қилиниши ҳам мумкин. Банк молия органлари ва банклардан кредитлар олиши, ўртача муддатли ва узоқ муддатли омонатларни қабул қилиши, халқаро капитал бозорига процентли облигация заёмлари чиқариши мумкин. Ана шуларнинг ҳаммаси бир бўлиб социалистик мамлакатлар халқ хўжалигини ривожлантиришга катта маблағ ажратиб бериш имконини беради.

Ҳозирги вақтда банкнинг уставга мувофиқ тасарруф қилаётган капитали 1052 миллион алмаштириладиган сўмдан иборат. Шундан 70 проценти алмаштириладиган сўм тарзида, 30 проценти эса эркин муомалада бўладиган валюталар ва олтин тарзида шакллантирилади. Мамлакатларнинг устав капиталига берадиган взнослари ҳажми уларнинг ўзаро товар оборотидаги улушига қараб белгиланади, яъни олиб сотадиган конкрет товарининг қанчалигидан келиб чиқади.

— Банкни бошқаришнинг ўзига хос хусусиятлари борми?

— Банк чинакам демократик усулда бошқарилади. Банкка аъзо бўлган ҳамма мамлакатларнинг вакилларидан иборат кенгаш умумий раҳбарликни амалга оширади. Ҳар бир мамлакат устав капиталига қанчалик взнос беришдан қатъий назар кенгашда бир овозга эга бўлади. Кенгашнинг асосий масалаларига доир қарорлари бир овоздан қабул қилиниши лозим.

Жорий ишларнинг ҳаммасини правление бошқариб боради. Бу правление раисдан ва унинг ўринбосарларидан иборат. Улар банкка аъзо бўлган мамлакатларнинг гражданларидан беш йиллик муддатга тайинланади. Банк аппарати зарур назарий билимга ва амалий иш тажрибасига эга бўлган юқори малакали экономистлар, инженерлардан худди шу тарзда тузилади.

— Охирги савол: Халқаро инвестиция банки ташкил этилганлигини жаҳон савдо-саноат доиралари қандай кутиб олишди?

— Бу ҳақда жуда кўп ва асосан яхши фикрлар билдирилди. Ўз ўзидан равшанки, биринчи галда социалистик мамлакатларнинг марказий ва бошқа банклари билан дўстона амалий муносабатлар ўрнатилди. Бу муносабатларнинг кенгайиб, мустаҳкамланиб боришига ишончимиз комил.

Бошқа давлатларнинг етакчи банклари билан ва тегишли халқаро ташкилотлар билан ҳам алоқа ўрнатилди. Уларнинг вакиллари бизнинг ҳузуримизга, Москвага ташриф қилаётганликлари чет элларда халқаро инвестиция банкининг фаолиятига муайян қизиқиш билан қаралаётганлигидан далолат беради. Ҳозирнинг ўзидаёқ кўпгина банклар билан амалий муносабатлар бошлаб юборилди.

Социалистик иқтисодий интеграциянинг муҳим қуроли бўлган халқаро инвестиция банки жаҳон социалистик системаси қудратини мустаҳкамлашга, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо-бўлган мамлакатлар экономикасини муваффақиятли ривожлантиришга кўмаклашмоқ учун ҳамма имкониятлардан фойдаланади.

Ўзбекистон Ахборот

СУРХОНДАРЁ

ИҚЛИМЛАШГАН ЎСИМЛИКЛАР

Денов тажриба станцияси ходимлари цитрус ўсимликларини иқлимлаштириш соҳасида ажойиб натижаларни қўлга киритдилар. Бундан 3.4 йил муқаддам Денов районидаги «Ҳазорбоғ», Жарқўрғон районидаги «Сурхон» совхозларида, шунингдек Шеробод районидаги Киров номли колхозда экилган лимон, апельсин ва мандарин кўчатлари мўл ҳосил қилди. Тажрибалар маҳаллий шароитларда цитрус меваларини етиштириш мумкинлигини кўрсатди. Бу йил областнинг 17 хўжалигида ана шундай ўсимликлар кўчатлари ўтқазилади.

ШИФОБАХШ СУВ

Жайронхонадаги шифобахш сув ўзининг даволаш хусусиятлари билан Сочидаги Мацеста об-ҳаётидан қолишмайди. Даволовчи бундай сувнинг бирдан қуриб қолгани гидрологларни ташвишга солган эди. Изланиш натижасида шундай хусусиятли сувнинг катта запаслари «Учқизил» сунъий денгизи ёнидаги массивдан топилди. Бу ерда курорт очилгунча, шифобахш сув «Учқизил»дан Жайронхонага қувурлар ёрдамида оқизилади. Бир кеча-кундузда 500 куб метр ҳажмда оқадиган олтингугуртли шифобахш сув қумликлар орқали Сурхондарё устидан ўтади.

Қувур ишга тушгач, ундан келадиган сув ёрдамида асаб, суяк, бўғин, томир, тери ва гинекологик касалликларга чалинган беморлар даволанади.

«ПАЙҒАМБАР ОРОЛИ»ДА

Амударё биқинида «Пайғамбар ороли» деган жой бор. У заповедник — қўриқхона деб эълон қилинди. 40 квадрат километр майдонни эгаллаган бу оролда ноёб ўсимлик ва ҳайвонот дунёсининг турли-туман хилларини учратиш мумкин.

Дарё билан туташган орол қалин ўрмонзорни эслатади. Ҳозир бу ерда 60 буғу, 800 дан ортиқ қирғовул, 4 оҳу, 70 га яқин ёввойи чўчқа, 600 қуён, шунингдек 80 хилдан ортиқ парранда, заҳарли илонлар, ёввойи мушук, бўри яшамоқда.

Орол ободонлаштирилаётир. Баҳорда 20 минг туп мевали дарахт кўчатлари экилади. Ҳайвонлар учун 40 та сунъий шўрхок зона ташкил этиш ҳам мўлжалланмоқда.

40 АСРЛИК ТОПИЛМА

Ўзбекистон Фанлар академияси археология институтининг экспедицияси Шеробод чўлида ишламоқда. Институт директори, тарих фанлари кандидати А. Асқаров раҳбарлигидаги бу коллектив антиқа нарсалар топди. Музрабод даштидаги Сополлитепа ёдгорлиги ўрганилаётганда, 400 йил муқаддам маданий ва ўтроқ халқ ўзига пойтахт қуриб яшаганлигидан шоҳидлик берувчи далиллар аниқланди. Ташқи душманлардан сақланиш мақсадида қўрғон атрофини уч қават қалин девор билан ўраб олганлар.

Ҳозиргача 40 асрлик қадимий ёдгорликнинг учдан бири, шу жумладан 70 га яқин бино қолдиғи ер остидан қазиб, очилди. Бу ерда кулолчилик ҳунари равнақ топганлиги шундоққина кўриниб турибди. Ҳар хил сопол идишлар — кўза, товоқ, хум, пиёла, ваза ва қадаҳларнинг 20 дан ортиқ тури, тош тегирмонларнинг бир неча хили, ип йигириш асбоблари, металлдан ясалган пичоқ, болта, найза сингари қуроллар, металл эритувчи печка ва ўчоқлар ҳам топилди.

А. ХАЛИЛОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ДАККАГА ҚАЙТАЁТИБ

ДЕҲЛИ. 10 январь (ТАСС). Бангла деш президенти Мужибур Раҳмон Даккага бора туриб бугун Деҳлига келганида Ҳиндистон пойтахти уни самимий кутиб олди. Палам аэропортида Мужибур Раҳмонни Ҳиндистон республикасининг президенти В. В. Гири ва бош министри Индира Ганди чин кўнгилдан табрикладилар.

Президент Гири аэродромда сўзлаган табрик нутқида: Ҳиндистон билан Бангла деш тинчлик ва дўстлик учун, демократия учун курашмоқдалар, деди. Мужибур Раҳмоннинг ўз юртига қайтиб бориши Ҳиндистон оролида узоқ давом этадиган мустаҳкам тинчликни мустаҳкамлаш ва таъминлашга ёрдам беради, деди В. В. Гири.

Узоқ ойлар давомида, деди Мужибур Раҳмон ўзининг жавоб нутқида, Бангла деш халқи азоб ва кулфатлар чекди. Ҳозир мен жабр-зулм кишанларини парчалаб ташлаган эркин, мустақил ва суверен мамлакат—Бангла дешга қайтиб бормоқдаман. Бангла деш халқи ва ҳукумати, деб таъкидлади президент, ўзларининг бутун куч-ғайратини мамлакатни миллий реконструкция қилиш, тинчлик, тараққиёт ва равнаққа эришиш вазифаларини бажаришга бағишлайдилар.

Кутиб олиш мросими тамом бўлганидан кейин Мужибур Раҳмон билан Индира Ганди Деҳли аҳолисининг оммавий митингида нутқ сўзладилар.

Бугун президентнинг «Раштрапати бхаван» саройида Ҳиндистон бош министри Индира Ганди билан Бангла деш президенти Мужибур Раҳмон ўртасида музокаралар бўлиб ўтди.

Мужибур Раҳмон Индира Ганди билан учрашгандан кейин самолётда Даккага жўнаб кетди.

МУЖИБУР РАҲМОН ДАККАГА КЕЛДИ

ДАККА. 10 январь. (ТАСС). Бангла Деш Республикасининг президенти, халқ иттифоқи партиясининг раҳбари Мужибур Раҳмон бугун Деҳлидан Даккага келди. Бангла Деш Республикасининг пойтахти уни самимий кутиб олди.

Оламда НИМА ГАП

МАОЧИЛАРНИНГ ҲАҚИҚИЙ БАШАРАСИ

ПРАГА, 8. (ТАСС). «Руде право» газетаси яқинда ҳозирги Хитой раҳбарлигининг ташқи сиёсатига доир мақола босиб чиқарди. Хитой раҳбарлари, дейилади мақолада, халқаро коммунистик ҳаракат эълон қилган асосий принципларга кўп йиллардан буён қаттиқ ҳужум қилиб келмоқда. Октябрь революциясининг биринчи кунларидаёқ В. И. Ленин таърифлаб берган тинчтотув яшаш принципи ана шу ҳужумларнинг асосий нишонларидан бири бўлиб қолди.

Коммунистик партиялар, деб ёзади «Руде право» газетаси, маочиларнинг позициясига қатъий зарба бердилар, чунки коммунистлар ҳамиша «революцияни экспорт қилиш»ни рад этиб келдилар. Доим инсонпарварлик позицияларида турган коммунистлар ҳозирги Хитой раҳбарларининг авантюристик сиёсатини қатъиян рад этдилар. Бу сиёсат Пекиннинг халқаро майдонда яккаланиб қолишининг сабабларидан бири бўлди.

Хитой раҳбарлари халқаро майдонда яккаланиб қолишдан қутулиш учун уринаётганлигини кўриб турибмиз. Пекин шу мақсадда дипломатия воситаларини қўлланиб, империализм билан тил бириктириш йўлига ўтмоқда, худди шу мақсадда у ўз шиорларини ўзгартирмоқда ва амалда буюк давлатчилик, антисовет, бузғунчилик йўлини ўтказиб келмоқда. Хитой Халқ Республикаси раҳбарларининг асл мақсади—Африка, Осиё ва Латин Америкаси мамлакатларини ўз таъсирига бўйсундиришдан, «учинчи дунёнинг йўлбошчиси» бўлиб олишдан ва бундан фойдаланиб, қўшни мамлакатларга нисбатан, аввало, Совет Иттифоқига нисбатан ўзининг территория даъволарини қондиришга интилишдан иборат.

Хитой раҳбарлари «иккита энг қудратли давлат» деган бемаъни доктринадан фойдаланмоқда ва бу билан Америка империализмига қарши курашни замонамизнинг асосий революцион кучи бўлган Совет Иттифоқига қарши кураш билан тенглаштирмоқда. Аслда эса бу нарса империализмнинг агрессив моҳиятини ниқоблашга уринишдан бошқа бир нарса эмас. Хитой раҳбарлари ўзининг буюк давлатчилик ниятларини кўзлаб, жаҳон социализмининг интернационал манфаатларига, ўз халқининг манфаатларига ва антиимпериалистик кураш манфаатларига хиёнат қилдилар.

Ҳозирги Хитой раҳбарларининг антисовитизми ва шовинизмга маҳлиё бўлиб қолганлиги, деб таъкидлаб ўтилади мақолада, уларни жаҳон империализми билан иттифоқ бўлишга олиб келди. Ҳиндистон — Покистон можаросида Пекиннинг сиёсати Америка империализмининг сиёсати билан қўшилиб кетганлиги буни яққол исбот этувчи янги далилдир. Хитой вакили Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг минбарида туриб, озодлик учун курашаётган Бангла Дешнинг 75 миллионли халқига қарши чиқди, иккита агрессив империалистик блокнинг қатнашчиси Яҳёхоннинг диктаторлик режимини очиқдан-очиқ қўллаб-қувватлади. Ривожланиб бораётган мамлакатлар халқларининг сохта ҳимоячилари бўлган маочиларнинг ҳақиқий башараси бутун дунё олдида яна бир марта фош бўлди, деб ёзади «Руде право» газетаси.

◆ МУЖИБУР РАҲМОН ОЗОД ЭТИЛДИ.

◆ ЧИЛИ КОМПАРТИЯСИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ ШАРАФИГА

✦ ИШЧИЛАР НОРОЗИЛИГИ.

Ольстер. Белфаст ва Лондондерри шаҳарлари ташвишли кунларни бошдан кечирмоқдалар. Бу ерда шаҳар аҳолиси билан инглиз қўшинлари ўртасида тўқнашувлар давом этмоқда. Кўчаларда отишма ва бомба портлашлари тинмаётир. Суратда: Англия солдатлари Белфастнинг католиклар районига қарата ўт очмоқдалар. ТАСС фотоси.

САНТЬЯГОДА МИТИНГ

САНТЬЯГО, 10 январь. (ТАСС). Чили Коммунистик партиясининг 50 йиллиги шарафига бағишланиб, пойтахтнинг миллий стадионида жуда катта митинг бўлди. Митинг президиумида — Республика президенти Сальвадор Альенде, Чили Коммунистик партиясининг раҳбарлари, халқ бирлиги составидаги бошқа партияларнинг вакиллари, тантаналарда қатнашиш учун келган қардош партияларнинг делегацияси, шу жумладан КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. П. Кириленко бошчилигидаги КПСС делегацияси ҳам бор эди. Чили Коммунистик партиясининг бош секретари Луис Корвалан митингда катта нутқ сўзлади.

Сўнгра митингда Чили президенти Сальвадор Альенде сўзга чиқди. У Чили коммунистларини Коммунистик партиянинг 50 йиллиги кунида табриклаб, Чили халқининг революцион курашида партия катта роль ўйнаётганлигини уқтириб ўтди.

Англия. Консерваторлар ҳукуматининг халққа қарши олиб бораётган сиёсати натижасида мамлакатда нарх-наво ошиб, ишсизлар кўпаймоқда. Ливерпул, Манчестер, Глазго, Блэкпул, Жанубий Уэльс ва бошқа районлар ишчиларининг вакиллари Лондонга тўпланишиб, ҳукуматнинг сёсатига қарши қатъий норозилик билдирдилар. Суратда: полициячилар Англия парламенти биноси олдидаги намойишчиларни тарқатиб юборишга уринмоқдалар.
ЮПИ — ТАСС фотоси.

ЯПОНИЯ—АМЕРИКА МУЗОКАРАЛАРИ

6—7 январда Сан—Клементда (Калифорния штати) АҚШ президенти Р. Никсон Япония бош министри Э. Сато билан учрашди. Икки кун давом этган бу учрашув сир тутилган бўлса ҳам, Америка матбуотида президентнинг Тинч океан соҳилидаги боғида қандай масалалар муҳокама қилинганлиги тўғрисида маълумотлар пайдо бўлиб қолди.

Ғоят кескин вазиятда ўтган ана шу музокаралар вақтида Япониянинг кейинги вақтларда Америка империализмининг жиддий конкуренти (рақобатчиси) бўлиб қолганлиги натижасида Америка билан Япония ўртасида вужудга келган зиддиятлар қараб чиқилди. Японияда компаниялар АҚШнинг ички бозорида автомобиль, газлама, оптика, радио ва электроника каби товарларни сотиш соҳасида Америка монополияларини сезиларли даражада суриб чиқара бошлади.

Вашингтон бунга жавобан кейинги бир неча ой ичида савдо-сотиқ ва молия соҳасида бир қатор камситиш чораларини кўрди ва япон товарларининг конкуренцияга бардош бериш қобилиятини сусайтиришга интилди. Оқ уйнинг қаттиқ тазйиқи остида Япония иенасининг долларга нисбатан алмашиниш курсини жами 17 процент оширишга мажбур бўлди. Бунинг натижасида Америка бозорларида сотиладиган япон товарлари ҳам қимматлашиб қолди. Шу билан бирга Қўшма Штатлар Япония газламаларини АҚШга экспорт қилишни қисқартириш тўғрисидаги битимни ҳам Токиога мажбуран қабул қилдирди.

Буларнинг ҳаммаси Япониянинг экономикасига қаттиқ зарба берди, саноатдаги бир қанча тармоқларнинг пасайиб кетишига, ишсизликнинг авж олишига сабаб бўлди ва кенг жамоатчиликни ғазаблантирди. Бунинг натижасида, «Крисчен Сайенс монитор» газетаси таъкидлаб ўтганидек, ҳар иккала мамлакат ўртасидаги «алоҳида муносабатлар»нинг негизларига путур етди. Сан—Клементда бу муносабатларни тиклашнинг иложи бўлмади. Пойтахтда чиқадиган «Вашингтон пост» газетаси «Ҳар иккала мамлакатнинг ташқи сиёсий йўли бир-биридан кескин фарқ қила бошлади», деб таъкидлади.

Япония бош министри Сато Қўшма Штатларга жўнаб кетганида Америка ҳукумати томонидан Японияга қарши кўрилган тадбирларни юмшатишга эришаман, деб умид қилган эди. Амалда эса бунинг тескариси бўлди. Рейтер агентлигининг хабар беришича, АҚШ молия министри Коннэлли Сан—Клементда Япония молия министри Мидзута билан учрашиш вақтида АҚШнинг савдо-сотиқ соҳасидаги жуда катта дефицитини қисқартириш мақсадида Япония савдо-сотиқ соҳасида Америка компанияларига бир мунча ён берсин, деб қаттиқ талаб этди.

Окинавани Японияга қайтариб бериш масаласида ҳам қизғин тортишув бўлди. АҚШ бундан ярим йил муқаддам шу ҳақдаги битимни имзолаб, Япониянинг ана шу оролида ўз базаларини ва ядро қуроли запасларини сақлаб қолиш ҳуқуқига яна эга бўлди. Шундай қилиб, Окинава Узоқ Шарқда ва Шарқи—Жанубий Осиёда агрессия қилиш ҳамда миллий озодлик ҳаракатини бостириш учун Америка плацдарми ролини бажармоқда. Маълумки, Япония жамоатчилиги Окинава проблемасининг ҳал этилишини зўр эътибор билан кузатиб бормоқда ва Окинава тўғрисидаги битим тузилиши муносабати билан Японияда қаттиқ норозилик билдирилган эди .Сато жамоатчилик фикрига бир оз тасалли беришга уриниб, Окинавани Япония маъмурияти ихтиёрига топшириш муддатларини жадаллаштириш юзасидан Вашингтоннинг розилик беришига муваффақ бўлди.

Сан—Клементда Япония—Америка муносабатлари янада кескинлашганлиги намойиш қилинди.

Г. ШИШКИН (ТАСС).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

11.25 — ТОШКЕНТ. 11.30 — Янгиликлар. 11.40 — Врач маслаҳати. 11.50 — Концерт. 12.30 —МОСКВА. 17.55 — ТОШКЕНТ. 18.00 — Телеқўғирчоқ театри. 18.30 — Мультфильм. 18.50 — Спорт эшиттириши. 19.20 — Ахборот. 19.40— Шеърият мухлисларига. 20.00 — Миллионлар ленинча университети. 20.30 — Ахборот. 20.50 —Концерт. 21.25 — Телевизион халқ университети. 22.00 — «Вақт». 22.30 — Бадиий фильм.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.50 — МОСКВА. 20.00 — Телефильмлар. 20.30 — Бадиий фильм. 22.00 — Фильм-концерт. 22.30 — Эстрада концерти. 23.40 —Спорт кундалиги.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 21.05 — Классик музика саҳифалари. 21.45 — СССР халқ артисти Г. Козинцевнинг ижодий портрети.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 13/Іда **Марварид қидирувчилар.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 11/Іда **Бой ила хизматчи,** 12/Іда **Олтин девор.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 11/Іда **Тошболта ошиқ** (кундуз соат 3 да). 13/Іда **Фарғона тонг отгунча.**

КИНО

Севилмаган — «СПУТНИК» (жуфт соатларда). САНЪАТ САРОЙИ, «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» «МОСКВА», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Саратон — «СПУТНИК» (тоқ соатларда). НАВОИЙ НОМЛИ (кундуз ва кечқурун).

Хавфли душман — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда), «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Ёшлар — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Ёқимтой жаноб «Р» — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун).

Фарзандлар жангга отланди — «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун)

Мен терговчи — «ХАМЗА» (кундуз ва кечқурун).

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг
МИКРОБИОЛОГИЯ БЎЛИМИ
вакант вазифаларга
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

микробиология мутахассислиги бўйича антибиотиклар лабораторияси кичик илмий ходими (фан кандидати);

биохимия мутахассислиги бўйича селекция ва микроорганизмларнинг ўзгарувчанлиги лабораторияси кичик илмий ходими (фан кандидати).

Конкурс муддати эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

Мурожаат учун адрес: Тошкент-ГСП, Академгородок.

«ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ»
НИНГ ҚУРИЛИШ ТРЕСТИГА
(Парадлар аллеяси,
5-уй, 20-хона)
ҳамма қурилиш мутахассисларидаги ишчилар
КЕРАК

Ёлғиз кишиларга ётоқхона берилади ва Тошкент шаҳрига прописка қилинадилар.

Меҳнат ҳақи — ишбай-мукофотли.

Тошкент шаҳар, Пролетар кўчаси, 4-уй, аҳолини ишга жойлаштириш ва информация қилиш бюроси, ҳамда Тошкент шаҳридаги район ижроия комитетлар ҳузуридаги инспекторларга учрашилсин.

МАРКАЗИЙ «ЮБИЛЕЙ» СПОРТ ЗАЛИДА
14 январь кеч соат 8 да
15, 16 январь кундуз соат 3 да кеч соат 8 да
ҚИШЛОҚ ХУЖАЛИГИ МЕҲНАТКАШЛАРИНИНГ ТАЛАБИГА
БИНОАН
ЯНГИ ЙИЛ
КАТТА КОНЦЕРТЛАРИ

ҚАТНАШАДИЛАР:

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар Таваккал ҚОДИРОВ, Жалолхон ОХУНОВ, Олмахон ҲАИТОВА, Тамара ЮНУСОВА, Дилбар АБДУЛЛАЕВА, Жуманазар БЕКЖОНОВ.

Солистлар — Фахритдин УМАРОВ, Хайрулла ЛУТФУЛЛАЕВ, Нурхон УМАРОВА (Қўқон). Гулчеҳра ИСМОИЛОВА, Азиза ТУЛАГАНОВА Ҳалима ХОЛБОБОЕВА (Марғилон), Зайнобиддин ЮСУПОВ, Хасан ЙУЛДОШЕВ, Ғуломжон ва Абдулла ҒОФУРОВлар.

БУТУНИТТИФОҚ ТЕЛЕВИДЕНИЕ КОНКУРСИНИНГ ЛАУРЕАТИ
«ЯЛЛА» АНСАМБЛИ
(Замонавий ўзбек халқ қўшиқлари).
ЎЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ АНСАМБЛИ.

Программани Ҳусан ШАРИПОВ ва Ғулом ТОЖИ-АЪЛОЕВлар олиб боради.

Билетлар Свердлов номли ва «Юбилей» зали кассаларида соат 2 дан сотилмоқда.

ҲАР ТЎҒРИДА

«Табассум ордени»

Польшада янги орден — «Табассум ордени» таъсис этилди. Қирқ тўрт минг лойиҳадан жюри тўққиз яшар Ева Хробак ишлаган лойиҳани маъқул топди. Ева кулиб турган қуёш тасвирини чизган эди. Сурат рассом-мутахассис томонидан яхшилаб безалгач, давлат фабрикасида орден тайёрланди. Уставга биноан «Табассум ордени» билан болаларга қувонч бахш этувчи кишилар мукофотланади. Мукофот болаларнинг таклифи билан топширилади. «Табассум ордени» билан биринчи мукофотланганлар орасида юзлаб болаларга соғлиқ ва ҳаёт бағишлаган таниқли хирург-ортопед, профессор Дега ҳамда болаларнинг севимли «Тўрт танкчи ва ит» фильмининг муаллифи Пшимановскийлар бор.

Японияли «темир одам»

Японияда ноёб «темир одам» (робот) яратилди. Мутахассисларнинг фикрича, бу робот ақлий жиҳатдан ўз «қариндошлари»дан анча устун туради. «У кўзи» билан рангни ажрата олади, «қўли» билан ишлайди, ҳатто ўйлай олади. Синов пайтида «темир одам» қурилиш материалларини белгиланган жойга элтиб қўйди. У тўққиз хил рангни ажрата олишини, аниқ ҳаракат қила билишини, ўз хатоларини тузата олишини исботлади. Ишни тугаллагач, унинг харф ёзувчи аппаратида «Тугатдим» деган ёзув пайдо бўлди. Бироқ уни оғир ишларни бажаришга мажбур қилишганда «темир одам» «Бу мумкин эмас» деб ёзди.

Янги шаршара

Яқинда ниҳоятда баланд янги бир шаршара топилди. Гвиана пойтахтидан 250 километр нарида тропик ўрмонзорлар ичидаги бу шаршарани самолётдан кўриб қолишди. Калетер деб номланувчи бу шаршара Ниагарадан тўрт марта, Виктория шаршарасидан икки марта катта бўлиб, 200 метрга яқин баландликдан оқиб тушади.

Қумлар остида денгиз

Шимолий Сахрои Кабир остида, Жазоир ва Тунис территориясидаги қум барханлари остида улкан сув запаслари борлиги аниқланди. Мутахасссислар қумлар остидаги денгиз суви ҳажмини ўттиз миллиард куб метр деб ҳисобламоқдалар. Яқин вақтлар ичида Жазоирда ер ости сувларидан 41000 гектар ер суғорила бошланади.

ЕР СИЛКИНДИ

Ўтган якшанба куни маҳаллий вақт билан эрталаб соат 8 дан 5 минут 56 секунд ўтганида Тошкентда ер қимирлади. Унинг кучи 5 балл бўлди.

«Тошкент» марказий сейсмик станциясининг дастлабки маълумотларига кўра, зилзила эпицентри Тошкентдан 37 километр жануби-ғарбда, Янгийўл шаҳри яқинида эканлиги аниқланди. Ер силкинишларининг кучи зилзила марказида 6 баллга етди.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси №26, Редактор — 336545, Редактор ўринбосарлари — 337914, 330683, Масъул секретарь — 334455, Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283. Партия турмуши — 333469, 337221. Марксизм ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт —337221. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036. 331216. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 331424. Оммавий ишлар ва хатлар — 332143. 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура—337162. Эълонлар—338142. Коммутатор—330249, 330250. 330251. 330252, 330253, 330254, 330255, 330156, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 48—85. Бухоро — 3—31—42. Қарши — 38—42. Нукус — 42—62. Самарқанд — 31—972. Термиз 54—01. Урганч — 34—55. Фарғона — 4-29-44.

Б. — 8. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64697. Р. 03123.